

**ASpeelveld
in
beweging@**

**Nota
Sport en Bewegen
Provincie Gelderland**

A Speelveld in *beweging*@

**Nota
Sport en Bewegen
Provincie Gelderland**

Inhoudsopgave

blz.

0 In een notendop: de nota samengevat 1

1 Waar gaat het om?

- 1.1 Aanleiding 1
- 1.2 Beleidsontwikkeling: aanpak en opzet 2
- 1.3 Doel- en vraagstelling nota 2
- 1.4 Vervoltraject: het uitvoeringsprogramma sport en bewegen 3
- 1.5 Gevolgde procedure 3

2 Wat speelt er op het vlak van sport en bewegen?

- 2.1 Op landelijk niveau: een korte terugblik 5
- 2.2 Het beeld van de provincie Gelderland 6
- 2.3 Wat doen gemeenten? 9
- 2.4 Maatschappelijke trends en ontwikkelingen 10

3 Belangrijke beleidsthema's

- 3.1 Nader ingezoomd: huidige beleidsthema's 13
- 3.2 Nieuwe (provinciale) beleidsthema's 15

4 Een (voorzet voor een) nieuwe beleidskoers!

- 4.1 Het beleidskader van de nota 23
- 4.2 Thema's: het thema Breedtesport 24
 - Speerpunt Sportparticipatie 24
 - Speerpunt Sport en vrijwilligers 25
 - Speerpunt Breedtesportimpuls voor gemeenten 25
 - Speerpunt Op weg naar de top 26
 - Speerpunt Sportinfrastructuur Gelderland 26
- 4.3 Het thema Onderwijs 27
 - Speerpunt Onderwijs in relatie tot buurt en sport 27
- 4.4 Het thema Gezondheid 28
 - Speerpunt Door sport en bewegen gezond 28
- 4.5 Het thema Sport en Ruimte 28
 - Speerpunt Sport en speelruimte voor de jeugd 28
 - Speerpunt Sportaccommodaties goed gespreid en bereikbaar 29
- 4.6 Hoe verder? 30

5 Instrumentarium

- 5.1 Structureel subsidie 31
- 5.2 Projectsubsidies 31
- 5.3 Provinciale (meerjaren)begroting: extra middelen sport 32

Bijlagen

- A Sportprojecten nieuw beleid provinciale begroting 33

In een notendop: de nota samengevat

Aanleiding

Steeds meer zien politiek en bestuur in dat sport een belangrijk onderdeel vormt van de sociale infrastructuur van de samenleving en een bijdrage kan leveren aan het realiseren van maatschappelijke doelstellingen. Sport speelt zich vooral af op het lokale niveau en is in principe een gemeentelijke verantwoordelijkheid. De provincie kan een bijdrage leveren aan het oplossen van knelpunten en het versterken van de (lokale) sportsector, door in het kader van het sociaal beleid ondersteuning te bieden aan gemeenten en sportaanbieders. Daarmee draagt de provincie bij aan een beter sport- en bewegingsklimaat in Gelderland en aan de versterking van de relatie tussen sport en de samenleving.

Aanpak

Aangezien het huidige, uit 1993 daterende, provinciale beleidskader voor de sport niet meer adequaat is, is er behoefte ontstaan aan een nieuw beleidskader voor de ontwikkeling van beleid op het vlak van sport en bewegen en als bron van inspiratie voor de toekomst. In de loop der jaren is bij de provincie als gevolg van maatschappelijke en beleidsmatige ontwikkelingen de visie op de sport geleidelijk aan verder ontwikkeld en verbreed. Om een nieuwe koers voor het provinciaal beleid op het terrein van sport en bewegen voor de periode tot 2008 uit te kunnen zetten, is in deze nota in beeld gebracht: wat het huidige provinciaal sportbeleid inhoudt; welke relevante maatschappelijke ontwikkelingen en trends zich voordoen die hun doorwerking hebben naar de toekomst en een breed overzicht van relevante thema's op het terrein van sport en bewegen die voor een op de toekomst gericht provinciaal beleid relevant zijn.

De thema's die uit deze inventarisatie naar voren zijn gekomen, zijn vervolgens gerelateerd aan het beleidskader voor het provinciaal sportbeleid, de meerjarenvisie welzijn »Erbij houden, erbij halen«. De daarin vastgelegde uitgangspunten en rol van de provincie, hebben consequenties voor de insteek en de richting van het toekomstig provinciaal beleid op het terrein van sport en bewegen. Uit deze afweging vloeit een geselecteerd aantal thema's voort op het vlak van sport en bewegen waar de provincie de komende jaren op in wil zetten.

Om een werkbaar aanpak voor het toekomstig beleid te kunnen realiseren, is gekozen voor een thematische aanpak in een beperkt aantal (vier) sectoren, te weten: sport, onderwijs, gezondheid en ruimtelijke ordening. De vier thema's en negen speerpunten geven op hoofdlijnen aan wat de komende periode zou moeten gebeuren. Daarbij is voor elk speerpunt aangegeven wat de aanleiding is en welke verbinding het heeft met de meerjarenvisie welzijn.

Een nieuwe beleidskoers voor sport en bewegen

In de nota Sport en Bewegen zijn de volgende thema's en speerpunten in het beleid voor sport en bewegen opgenomen waaraan in de periode 2005 - 2008 uitwerking gegeven dient te worden:

Tabel 1. Thema's en speerpunten provinciaal sportbeleid 2005 - 2008

Thema-s				
	<i>Breedtesport</i>	<i>Onderwijs</i>	<i>Gezondheid</i>	<i>Sport en ruimte</i>
Speerpunten	sportparticipatie	onderwijs in relatie tot buurt en sport	door sport en bewegen gezond	sport en speelruimte voor de jeugd
	sport en vrijwilligers			sportaccommodaties goed bereikbaar
	breedtesportimpuls voor gemeenten			
	op weg naar de top			
	sportinfrastructuur Gelderland			

Vervolg: uitvoeringsprogramma Sport en Bewegen

In de voorliggende nota Sport en Bewegen hebben wij de thema's en speerpunten nog alleen op hoofdlijnen uitgewerkt. In de volgende fase, de uitwerkingsfase, zullen wij per thema en speerpunt concrete doelen, projecten, activiteiten en resultaten formuleren, alsmede een indicatie geven van de benodigde middeleninzet om de speerpunten te kunnen realiseren. Dit dient te resulteren in een concreet uitvoeringsprogramma Sport en Bewegen. Daarbij zal vervolgens worden bezien of met de huidige ter beschikking staande middelen een intensivering van het beleid voor sport en bewegen noodzakelijk en mogelijk is. Dit kan wellicht nog tot een bijstelling in het geselecteerd aantal prioritaire beleidsthema's leiden.

1 Waar gaat het om?

1.1 Aanleiding

Sport kenmerkt zich door beweging. Maar de sportwereld zelf is ook volop in beweging. Gezien de talrijke ontwikkelingen op het vlak van sport en bewegen in Nederland, maar ook in Gelderland, is bij de provincie behoefte ontstaan aan een nieuwe oriëntatie en visie op dit speelveld en aan een hernieuwd en samenhangend beleid voor sport en bewegen.

Sport heeft zich in de afgelopen decennia ontwikkeld tot een belangrijk onderdeel van de sociale infrastructuur van de samenleving. Het wordt algemeen onderschreven dat het beoefenen van sport belangrijke waarden kan vervullen, zowel voor het individu (gezondheid, ontspanning, fysiek, ontwikkeling en ontplooiing), als voor de samenleving (participatie, integratie en sociale cohesie). Sport kan direct of indirect een bijdrage leveren aan het voorkomen of terugdringen van maatschappelijke problemen. Sport staat inmiddels dan ook stevig op de (Gelderse) politieke agenda.

Maatschappelijke ontwikkelingen

Wil sport echter een optimale bijdrage leveren aan de samenleving, dan moet de sport een gezonde basis hebben. Door maatschappelijke ontwikkelingen als individualisering en veranderingen in de vrijetijdsbesteding, is de laatste decennia een verschuiving te zien geweest van actieve deelname aan sportverenigingen naar een meer consumptieve sportdeelname en -beoefening. Ook is het belang van sporten en bewegen buiten het verenigingsverband aanmerkelijk toegenomen. Dit leidt enerzijds tot een toenemende vraag naar openbare sportvoorzieningen, zoals wandel- en fietspaden, speel- en trapveldjes, skatebanen, et cetera. Anderzijds leidt de individualisering tot knelpunten bij de sportverenigingen, die kampen met een teruglopend ledental en een afnemende binding aan de (zelfde) sportclub. Hierdoor is het moeilijk om voldoende vrijwilligers te vinden of deze voor langere tijd aan de vereniging te binden. Ook doen zich nieuwe ontwikkelingen en uitdagingen voor op het vlak van sport en gezondheid, sport en ruimte, et cetera.

Wij constateren dat het provinciaal beleidskader voor de sport met deze ontwikkelingen niet is meegegroeid. Het beleidskader is voor het laatst geactualiseerd in 1993 als gevolg van de forse >Tussenbalans=>bezuinigingen en is destijds geformuleerd als doelgroepenbeleid dat zich voornamelijk richt op de sportstimulering van specifieke groepen. Het lopend beleid heeft zich ondertussen wel verder ontwikkeld (zie paragraaf 3.2).

Als gevolg van de hiervoor geschetste ontwikkelingen is het provinciaal beleidskader voor de sport heden ten dage niet meer toereikend als adequaat beleidskader. De provincie heeft behoefte aan een nieuw beleidskader, dat kan dienen als kader voor de beleidsontwikkeling op het vlak van sport en bewegen en als bron van inspiratie voor de toekomst.

Het nieuwe, op de toekomst toegesneden provinciaal beleidskader voor sport en bewegen dient bij te dragen aan een beter sport- en bewegingsklimaat in Gelderland en daarmee aan de versterking van de relatie tussen de sport en de samenleving. Enerzijds dient het in te spelen op actuele thema's, trends en ontwikkelingen op het vlak van sport en bewegen en de hieruit voortvloeiende kansen en mogelijkheden voor het provinciaal beleid voor sport en bewegen. Anderzijds dient het aan te sluiten op de ontwikkelingen binnen het provinciale welzijnsbeleid, aangezien sport integraal onderdeel uitmaakt van het welzijnsbeleid. De rolopvatting voor de provincie zoals geformuleerd in de provinciale meerjarenvisie welzijn >Erbij houden, erbij halen= 2001 - 2004¹ en het nog op te stellen Meerjaren Beleidskader Zorg en Welzijn 2005 - 2008, is daarbij leidend. Ook dient het nieuwe provinciale beleidskader voor sport en bewegen aan te sluiten op het Statenakkoord en het Collegewerkplan 2003 - 2007.

¹ dat wil zeggen: gebiedsgericht, gemeenten als samenwerkingspartner, integrale en interactieve werkwijze en ondersteunen van lokaal sociaal beleid

1.2 Beleidsontwikkeling: aanpak en opzet

In het ontwikkelingsproces van het nieuwe provinciale beleidskader voor sport en bewegen onderscheiden wij twee fasen.

Allereerst de fase van de *koersbepaling*, waarin de richting c.q. de koers van het provinciaal beleid voor sport en bewegen voor de komende beleidsperiode wordt uitgezet. Dit doen we aan de hand van een aantal prioritaire beleidsthema's. De voorliggende Nota Sport en Bewegen >Speelveld in beweging< vormt hiervan de uitwerking.

De tweede fase in het ontwikkelingsproces betreft de *uitwerkingsfase*. In deze fase werken we de nieuwe richting van het beleid, zoals vastgelegd in de Nota Sport en Bewegen, verder uit en concretiseren we deze in een uitvoeringsprogramma met concreet uitgewerkte thema's (zie verder paragraaf 1.4).

Nota Sport en Bewegen

Voor het realiseren van een nieuwe koers voor het provinciale sportbeleid is allereerst een verkenning en analyse noodzakelijk van huidige trends en ontwikkelingen op het terrein van sport en bewegen. Verder is inzicht benodigd in de vraagkant van de sport, met name een algemene verkenning van de behoeften en vraag naar ondersteuning van de Gelderse gemeenten. Daarnaast dient in beeld te worden gebracht wat er al wordt gedaan in Gelderland. Een en ander is terug te vinden in hoofdstuk 2. Het verkenningsproces resulteert uiteindelijk in een schets van beleidsthema's die relevant zijn voor de ontwikkelingen op het vlak van sport en bewegen (hoofdstuk 3).

Vervolgens maken wij binnen deze thema's een keuze en brengen in deze keuze een prioriteitenvolgorde aan in de vorm van speerpunten (zie hoofdstuk 4). Niet voor elk relevant thema is immers een provinciale rol weggelegd, dan wel behoort het tot de mogelijkheden voor de provincie om hierop actief te zijn. Uiteindelijk mondt de fase van koersbepaling uit in een geselecteerd aantal thema's en speerpunten waarmee op hoofdlijnen de richting en de bandbreedte van het provinciaal beleid voor sport en bewegen voor de toekomst is uitgezet. Het zijn de thema's waar we de komende periode in Gelderland op in willen zetten. Daarbij kiezen wij voor een aanpak in een beperkt aantal sectoren, te weten: sport, onderwijs, gezondheid en ruimtelijke ordening. Qua inhoud en looptijd sluit de nota aan bij het Statenakkoord en Collegewerkplan 2003 - 2007, het Meerjaren Beleidskader Zorg en Welzijn 2005 B 2008 en het Beleidskader Jeugd 2004 - 2007.

In hoofdstuk 5 tot slot brengen wij het voor de sport beschikbare instrumentarium in beeld.

1.3 Doel- en vraagstelling nota

In de nota Sport en Bewegen zetten wij op hoofdlijnen de richting van het provinciaal beleid voor sport en bewegen voor de middellange termijn uit. Het doel van de provinciale nota Sport en Bewegen is als volgt geformuleerd:

Het in de vorm van richtinggevende thema's bieden van een koers voor het provinciaal beleid voor sport en bewegen voor de periode tot en met 2008.

De vraagstelling voor de nota is:

- \$ *Wat zijn de huidige beleidsthema's binnen het provinciale beleid voor sport en bewegen en zijn deze thema's, gelet op de demografische en maatschappelijke ontwikkelingen binnen sport en welzijn, nog adequaat, dan wel behoeven deze bijstelling?*
- \$ *Welke nieuwe beleidsthema's op het terrein van sport en bewegen dienen zich voor de toekomst aan waarbij de provincie een stimulerende en ondersteunende rol zou kunnen spelen?*
- \$ *Welke prioriteitsvolgorde (speerpunten) kan in deze beleidsthema's worden aangegeven om voor de periode tot en met 2008 een adequaat provinciaal beleid voor sport en bewegen te kunnen realiseren?@*

1.4 Vervolgtraject: het uitvoeringsprogramma Sport en Bewegen

De tweede stap in het ontwikkelingsproces van het nieuwe provinciale beleidskader voor sport en bewegen is de vertaling van de thema's uit de nota Sport en Bewegen in een concreet en uitgewerkt uitvoeringsprogramma. Per speerpunt zullen wij in het uitvoeringsprogramma concrete doelen, projecten, activiteiten en resultaten benoemen. Als voorbeeld voor de manier waarop de speerpunten zullen worden uitgewerkt, verwijzen wij naar de provinciale Breedtesportimpulsaanvraag *A*Ondersteuningsimpuls voor de Gelderse breedtesport² (zie ook paragraaf 1.5). In de provinciale breedtesportimpuls zijn reeds twee² van de negen speerpunten van de Nota Sport en Bewegen geconcretiseerd en volledig uitgewerkt. Daarmee staat deze door VWS geaccordeerde uitwerking model voor de uitwerking van de andere zeven speerpunten van de nota. Wij streven ernaar het uitvoeringsprogramma Sport en Bewegen medio 2004 gereed te hebben.

In het uitvoeringsprogramma zal ook een indicatie van de benodigde middeleninzet worden gegeven. Op basis hiervan zullen wij als laatste stap in het ontwikkelingsproces van het beleidskader bezien of met de huidige ter beschikking staande middelen een intensivering van het beleid voor sport en bewegen mogelijk is, dan wel dat bijstelling van het geselecteerd aantal prioritaire beleidsthema's noodzakelijk is.

1.5 Gevolgde procedure

Allereerst de beleidsnotitie Sport en Bewegen

Gezien de keuzes die ten behoeve van de nieuwe beleidskoers gemaakt worden, is het van belang vroegtijdig relevante partijen bij het ontwikkelingsproces te betrekken.

Allereerst hebben wij als eerste oriëntatie in het voorjaar van 2003 de beleidsnotitie Sport en Bewegen vastgesteld, waarin we een voorlopige koers voor het provinciaal beleid voor sport en bewegen hebben aangegeven. Om te kunnen bepalen of de thema's uit de beleidsnotitie de juiste thema's voor de toekomst zijn, hebben wij vervolgens onze beleidspartners in de sport hierover geconsulteerd. Hiervoor is in mei 2003 de beleidsnotitie Sport en Bewegen ter informatie aan de Gelderse gemeenten (wethouders en beleidsmedewerkers) en andere relevante beleidspartners in de sport gezonden. Met ~~andere~~ beleidspartners worden bedoeld de grotere provinciale ondersteuningsinstellingen welzijn en de landelijke beleidspartners in de sport: Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB), NOC*NSF, Landelijk Contact (Nederlands instituut voor lokale Sport & Recreatie), Interprovinciale Organisatie Sport (IOS) en NebasNsg (Ned. sportorganisatie voor mensen met een beperking). In totaal gaat het hier, inclusief de Gelderse gemeenten, om 85 verschillende organisaties.

Consultatie beleidspartners

De specifieke vraag die wij daarbij aan de beleidspartners hebben voorgelegd, luidde: *A*Geeft de notitie de goede koers voor het provinciaal sportbeleid? Bevat het de juiste thema's voor de toekomst? *Ontbreken er wellicht thema's?*².

De algemene lijn die uit de binnengekomen reacties is te destilleren, is dat de beleidsnotitie Sport en Bewegen positief ontvangen wordt; dat deze de goede koers voor het provinciaal sportbeleid biedt en in meerdere of mindere mate de juiste thema's voor het provinciaal sportbeleid bevat en dat de beleidsnotitie in het algemeen aansluit bij het sportbeleid van de Gelderse gemeenten. Voor de reacties van de beleidspartners verwijzen wij naar de reactienotitie *A*Speelveld in beweging, reacties op de beleidsnotitie Sport en Bewegen². De verschillende reacties zijn hierin kort samengevat weergegeven.

De beleidsnotitie is vervolgens in juni 2003 besproken in de vergadering van de provinciale statencom-

² de speerpunten *A*Ondersteuning aanvragen breedtesportimpuls Gelderse gemeenten=*en* *A*SportInfrastructuur Gelderland-

missie welzijn. De commissie heeft haar waardering uitgesproken over de beleidsnotitie en aangegeven deze op hoofdlijnen te onderschrijven. Op een aantal punten heeft de commissie kanttekeningen geplaatst, onder meer ten aanzien van de gerealiseerde effecten van het huidige sportbeleid en aandacht voor normering van het aantal vierkante meters buitenspeelruimte voor kinderen in wijken. Ook merkt de commissie op nog concrete, afrekenbare doelen te missen, alsmede een financiële onderbouwing. De commissie verwacht dit aan te treffen in het nog op te stellen uitvoeringsprogramma. (Voor de reactie van de commissie Welzijn, verwijzen wij eveneens naar eerdergenoemde reactienotitie.)

Ook is de beleidsnotitie Sport en Bewegen eind juni 2003 in het provinciehuis besproken met de wethouders sport van de Gelderse gemeenten op uitnodiging van gedeputeerde Esmeijer. Tijdens dit overleg waren met name de relatie tussen sport(accommodaties) en ruimtelijke ordening, de financiering van beleid en eventuele mogelijkheden van bovenlokale samenwerking actuele besprekingspunten. Verder is tijdens het overleg de >Quick Scan sportaccommodaties provincie Gelderland= met de wethouders besproken.

Als laatste kan de provinciale Breedtesportimpulsaanvraag A'Ondersteuningsimpuls voor de Gelderse breedtesport' genoemd worden die in 2003 is opgesteld en ingediend (door het ministerie van VWS in november 2003 gehonoreerd met een subsidie van i 576.768,- voor de periode 2003 - 2008). In de (gehonoreerde) Breedtesportimpulsaanvraag zijn reeds twee van de vijf speerpunten van het thema >Breedtesport= van de Nota Sport en Bewegen geconcretiseerd en uitgewerkt. (Een exemplaar van de Breedtesportimpulsaanvraag is op te vragen bij de dienst REW, onderafdeling Welzijn en Onderwijs.)

Van beleidsnotitie naar nota

Naar aanleiding van de reacties op de beleidsnotitie Sport en Bewegen hebben wij deze op enkele onderdelen bijgesteld en verder afgerond. De voorliggende nota Sport en Bewegen vormt hiervan het eindresultaat. De nota beantwoordt aan datgene wat in het Statenakkoord en in het Collegewerkplan 2003 - 2007 ten aanzien van de sport is opgenomen: *Aer dient een nota -Sport= te komen, waarin met name aandacht is voor: breedtesport, topsport, gehandicaptensport, sport VMBO, >bewegen op school=, participatie van minderheden en vrijwilligers'.*

De nota Sport en Bewegen is door ons college op 16 maart 2004 vastgesteld. Met de kaderstellende nota Sport en Bewegen is de koers en de bandbreedte³ van het provinciaal beleid voor sport en bewegen voor de komende periode vastgelegd.

In schema is het ontwikkelingsproces als volgt weer te geven:

Tabel 2. Ontwikkelingsproces Nota Sport en Bewegen

Fase	Koersbepaling			Uitwerking		Eindfase
Wat	Beleidsnotitie Sport en Bewegingen	Consultatie	Nota Sport en Bewegingen	Voorlopig uitvoeringsprogramma Sport en Bewegingen	Consultatie	Definitief uitvoeringsprogramma Sport en Bewegingen
Wie	Gedeputeerde Staten	Cie. Welzijn / veld	Gedeputeerde Staten	Gedeputeerde Staten	Cie. Welzijn / veld	Gedeputeerde Staten
Wanneer	Februari 2003	April - juli 2003	Maart 2004	Juni 2004	Zomer 2004	Na de zomer 2004

³ in de vorm van vier prioritaire thema's en negen speerpunten

2 Wat speelt er op het vlak van sport en bewegen?

De basis van de nota Sport en Bewegen wordt gevormd door een beknopte inventarisatie van enerzijds ontwikkelingen in het landelijk en Gelders sportbeleid en anderzijds ontwikkelingen en trends op het sociaal-maatschappelijke, demografische en sportieve vlak die actueel en relevant zijn voor het provinciaal beleid voor sport en bewegen.

In dit hoofdstuk geven wij allereerst een (beknopte) terugblik op de belangrijkste ontwikkelingen in het sportbeleid die zich in de afgelopen decennia op landelijk niveau hebben voorgedaan (paragraaf 2.1). Verder volgt een korte weergave van de stand van zaken met betrekking tot het provinciaal sportbeleid. Dit levert in paragraaf 2.2 een beeld op van de huidige situatie in Gelderland. In paragraaf 2.3 schetsen wij beknopt wat de gemeenten doen op het terrein van sport en bewegen. In het laatste deel van dit hoofdstuk, paragraaf 2.4, schetsen wij een aantal voor het sportbeleid van belang zijnde trends en ontwikkelingen op het sociaal-maatschappelijke, demografische en sportieve vlak. Deze trends en ontwikkelingen vormen een belangrijke >maat- voor het bepalen van de toekomstige beleidskoers.

2.1 Op landelijk niveau: een korte terugblik

De waardering van de maatschappelijke betekenis van sport is in de afgelopen decennia sterk toegenomen. Sport is in toenemende mate op de politieke agenda komen te staan en er is op het terrein van de sport in Nederland inmiddels veel gerealiseerd. Zonder een volledig beeld te willen schetsen, kunnen we als belangrijke ontwikkelingen noemen:

- \$ de publicatie van de interdepartementale nota >Wat sport beweegt- in 1996;
- \$ verdere publicaties en thematische uitwerkingen van de interdepartementale sportnota, zoals het beleidskader >Milieu en sport-, de nota >Sport, bewegen en gezondheid-, de nota >Topsportbeleid- en de handreiking >Topsportaccommodaties en -evenementenbeleid-, allen uitgebracht door het ministerie van VWS;
- \$ invoering in 1999 van de Stimuleringsregeling Breedtesport en het grote effect en de aanzienlijke doorwerking hiervan naar de gemeenten en de provincies;
- \$ start van het SPIN-proces, waarin de ontwikkeling van een meer transparante organisatiestructuur voor de SPORtondersteuning In Nederland wordt uitgewerkt;
- \$ uitbreiding in 2002 van de financiële ruimte voor sport op de begroting van het ministerie van VWS van ca. 25 naar ca. 50 miljoen euro;
- \$ realisatie in 2002 van de >Regeling Topsportaccommodaties en Beevenementen- met een budget van ca. 23 miljoen euro;
- \$ sportieve successen die door Nederland behaald zijn tijdens de Olympische Spelen en de Paralympics in Sydney in 2000 en de winterspelen in Salt Lake City in 2002.

Tegelijkertijd hebben zich echter ook minder positieve ontwikkelingen voorgedaan. In dezelfde periode zijn namelijk de sportverenigingen, die het aangrijpingspunt van het breedtesportbeleid in Nederland vormen, in toenemende mate onder druk komen te staan. Sportverenigingen blijken steeds meer knelpunten te ervaren rond het vrijwillige sportkader, het ledenverloop, de beschikbare financiën, alsmede met betrekking tot de beschikbaarheid en kwaliteit van de sportaccommodaties.

Voorts doet zich een duidelijke trend voor van individualisering van de sportbeoefening (zoals golf, fitness en skaten). Zowel het lidmaatschap van sportverenigingen, als de deelname aan competities en trainingen vertoont in algemene zin een terugval. Dit geldt ook voor de groep die traditioneel het sterkst in de verenigings- en wedstrijd sport vertegenwoordigd is, de jeugd. Dit heeft weer consequenties voor de samenstelling van het ledenbestand van verenigingen. Mede-oorzaak van de terugval bij de jeugd is het onvoldoende aansluiten van het huidige sportaanbod van de sportverenigingen bij de interesses en behoeften van de jeugd.

Verder kan als minder positieve ontwikkeling genoemd worden dat de positie van de gezamenlijke provincies, verenigd in het IPO, in sportland nog immer bescheiden is ten opzichte van de andere landelijke beleidspartners. Intussen heeft het IPO echter aangegeven sport te beschouwen als

onderdeel van het beleidsterrein Sociaal Beleid en - in tegenstelling tot voorgaande jaren - besloten binnen de formatie voor sociaal beleid enige - zij het beperkte - formatie voor sport te reserveren in het IPO-jaarplan 2004.

Als laatste ongunstige, maar actuele ontwikkeling, dient genoemd te worden de bezuinigingen van het kabinet op de sportbegroting. Het kabinet wil de instellingssubsidies voor de sportbonden afschaffen. Hiermee komt o.a. de financiële ondersteuning voor het algemeen functioneren van de sportbonden te vervallen. De sportbonden bieden gerichte ondersteuning aan het fijn vertakte netwerk van sportverenigingen en vrijwilligerswerk, die de basis voor de sportinfrastructuur in Nederland vormen. Deze structuur komt hierdoor onder druk te staan en de maatregelen zullen mogelijk leiden tot een lastenverzwaring voor alle sportbeoefenaren. Daarnaast zullen de verdere, algemene rijksbezuinigingen hun negatieve effect hebben op de autonome gemeentelijke middelen voor de sport. De doorvertaling van alle maatregelen naar het (sport)niveau van het modale gezin kan wel eens grote effecten tot gevolg hebben, die vooral gemeenten zullen moeten herstellen om sport in het middelpunt van de lokale samenleving te kunnen handhaven.

2.2 Het beeld van de provincie Gelderland

Provinciaal sportbeleid

Het provinciaal sportbeleid, dat zich vooral richt op de ondersteuning van de breedtesport, maakt integraal onderdeel uit van het provinciaal welzijnsbeleid. De meerjarenvisie welzijn 2001 - 2004 »Erbij houden, erbij halen« vormt het integrale beleidskader voor het provinciaal beleid voor sport en bewegen. In deze meerjarenvisie is op hoofdlijnen de sociale agenda van Gelderland voor de periode tot en met 2004 vastgelegd. Hoofddoel van het welzijnsbeleid is het versterken van de sociale samenhang in de Gelderse samenleving. Daarbij hebben Provinciale Staten aangegeven dat de provincie dit niet alleen kan. Sociale problemen manifesteren zich vooral op gemeentelijk niveau. Kernpunt van de meerjarenvisie is dan ook dat de provincie samen met de gemeenten wil werken aan het oplossen van deze problemen. De meerjarenvisie welzijn »Erbij houden, erbij halen« wordt opgevolgd door het nog op te stellen Meerjaren Beleidskader Zorg en Welzijn 2005 - 2008, waarin voor de periode 2005 - 2008 de beleidsvoornemens voor welzijn en zorg geïntegreerd zijn opgenomen.

Doelstelling sportbeleid

De doelstelling van het huidige provinciaal sportbeleid, nog daterend uit 1993, luidt:

Het provinciaal sportbeleid richt zich op het tot stand brengen van een zodanig ondersteuningsaanbod voor de sport, dat participatie en kwaliteit van sport- en bewegingsactiviteiten op lokaal niveau in stand gehouden worden en/of verbeterd. Speciale aandacht gaat daarbij uit naar sport- en bewegingsactiviteiten voor specifieke groepen die in de sportparticipatie achterblijven (ouderen, allochtonen, mensen met een beperking en jeugd). Onder sport- en bewegingsactiviteiten worden deelname aan en betrokkenheid bij deze activiteiten begrepen.®

Uitvoering

Het provinciaal sportstimuleringsbeleid wordt door de Gelderse Sport Federatie ten uitvoer gebracht. De provincie heeft ten behoeve van de uitvoering van het provinciaal sportbeleid een structurele subsidierelatie met de Gelderse Sport Federatie (structureel budget 2004: i 598.615,-). In het beleidskader sport is destijds in 1993 vastgelegd dat ongeveer driekwart van de ondersteuningsinzet gericht dient te zijn op de thema's sportstimulering ouderen, allochtonen, mensen met een beperking en jeugd. De resterende ondersteuningsinzet, ongeveer eenvierde van de capaciteit, dient gericht te zijn op de brede ondersteuning van de sport, met name in de vorm van producten die indirect ten goede komen aan deze thema's. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om behoud en versterking van de vrijwilligersinfrastructuur in de sport of ondersteuning van de ontwikkeling van het verenigingsmanagement.

Onderdeel van de Gelderse Sport Federatie vormt het Olympisch Steunpunt Gelderland dat als belangrijkste taak heeft talentvolle Gelderse sporters met topsportambitie (de zgn. »B-sporters«) maatschappelijk en sportief te begeleiden bij sport, studie en werk. Het Olympisch Steunpunt

Gelderland wordt niet door de provincie gesubsidieerd.

Evaluatie van het beleid

Zoals hiervoor al aangegeven, brengt de Gelderse Sport Federatie het provinciaal sportbeleid ten uitvoer. Indien we terugkijken op basis van de productverslagen van de Gelderse Sport Federatie over de afgelopen jaren (vanaf 1999) constateren wij dat in de afgelopen vijf jaar de ondersteuningsinzet met name gericht is geweest op de »sportstimulering van de jeugd« en de »ondersteuning en stimulering van de breedtesportimpuls c.q. gemeentelijk sportbeleid«. Op ieder van deze thema's is in deze periode ongeveer een vijfde van de totale ondersteuningscapaciteit ingezet (respectievelijk ca. 20% en ca. 18% van de ondersteuningscapaciteit).

Verder is bijna een zesde van de capaciteit ingezet geweest op zowel het thema »vrijwilligers in de sport«, op het thema »sport en onderwijs«, als op het thema »sportstimulering ouderen« (respectievelijk ca. 16%, 16% en 15%).

Slechts beperkte inzet is er in de afgelopen jaren geweest op de thema's »sportstimulering allochtonen« en »sportstimulering mensen met een beperking« (respectievelijk ca. 5% en 4% van de totale ondersteuningscapaciteit). Inmiddels benadert de Gelderse Sport Federatie de sportstimulering van allochtonen meer integraal en meer vanuit de andere doelgroepen, zoals sportstimulering jeugd en sportstimulering ouderen. Ook is er toenemende aandacht voor het onderdeel sport voor mensen met een beperking. Recent heeft de Gelderse Sport Federatie bijvoorbeeld subsidie ontvangen voor het ontwikkelen van een digitale wegwijzer aangepast sporten in Gelderland. Verder is sinds 2002 een samenwerkingsrelatie aangegaan met NEBAS/NSG hetgeen ertoe geleid heeft dat de activiteiten voor deze doelgroep sterk zijn toegenomen.

In de zin van beleidsprestaties is er in de afgelopen jaren een scala aan projecten door de Gelderse Sport Federatie ontwikkeld en uitgevoerd. Verantwoording hierover heeft jaarlijks plaatsgevonden in de betreffende productverslagen en in het jaarlijks overleg met de provincie.

In de periode vanaf 1999 hebben Provinciale Staten in het kader van de provinciale begroting veel extra middelen ter beschikking gesteld voor vernieuwende projecten op het terrein van de sport. Het gaat concreet om zeven projecten waarvoor de Staten voor de periode tot en met 2004 in totaal i 1.291.000,- hebben vrij gemaakt (zie ook paragraaf 5.3). Het betreft de volgende projecten:

- \$ project »Bewegen in Onderwijs en Sport« (BIOS)
- \$ Ondersteuning sportvrijwilligers bij financiële administratie (FINAD)
- \$ Kwaliteitsimpuls breedtesport en Matching rijkssubsidie Stimuleringsregeling breedtesportimpuls
- \$ Pilotproject »Sport in de brede (VMBO)-school«
- \$ Continuering pilot »Spelen met ruimte voor jeugd en jongeren«
- \$ Gelderse impuls 2004 »Europees Jaar van de Opvoeding door sport«

Voor een nadere beschrijving van de projecten verwijzen wij naar bijlage A.

Ook zijn door Provinciale Staten bijdragen verleend uit het Fonds Majeure Projecten (MIP) voor de realisering van accommodaties in Gelderland, zoals de revitalisering van het Goffertpark (incl. het voetbalstadion) in Nijmegen, de business-unit van het voetbalstadion van De Graafschap in Doetinchem, het multifunctionele Gelredome in Arnhem, het congres- en sportleisure-centrum Triavium in Nijmegen en het Omnisportcentrum te Apeldoorn.

Effectmeting

In het kader van het provinciaal welzijnsprogramma is het gebruikelijk dat de provinciale ondersteuningsinstellingen welzijn periodiek, dat wil zeggen ongeveer om de vijf jaar, geëvalueerd worden. Door middel van deze evaluatie- of gebruikersonderzoeken wordt in beeld gebracht wat het effect van het ondersteuningsbeleid over een bepaalde periode is geweest. Daarbij wordt bij de betreffende instelling onderzocht wat de bekendheid is van het productaanbod van de ondersteuningsinstelling bij de afnemers, of het aanbod aansluit bij de behoeften en de vraag van de afnemers, waar eventuele witte vlekken in het aanbod zitten en hoe de afnemers het aanbod waarderen.

De Gelderse Sport Federatie is voor het laatst in 1998 onderzocht door het Instituut voor Toegepaste Sociale Wetenschappen (ITS)⁴. De resultaten van het toenmalige onderzoek waren - samengevat -: de Gelderse Sport Federatie wordt overwegend positief beoordeeld door haar cliënten, met name de deskundigheid en toegankelijkheid van het personeel wordt gewaardeerd, sommige aspecten van de dienstverlening zijn voor verbetering vatbaar.

Wat deze dienstverlening betreft, bleken vooral instellingen (lokale sportraden, welzijnsorganisaties, maar ook gemeenten) gebruik te maken van de dienstverlening van de Gelderse Sport Federatie, met name van de diensten inzake de sportstimulering (stimuleren sportdeelname ouderen, jeugd, allochtonen en mensen met een beperking). De sportverenigingen, die minder gebruik blijken te maken van de dienstverlening van de Gelderse Sport Federatie, maakten vooral gebruik van de diensten met betrekking tot organisatie-ondersteuning (ondersteuning van vrijwilligers, verenigingsbesturen).

Na 1998 heeft de Gelderse Sport Federatie een omslag gemaakt in haar werkwijze en is meer vraag- en klantgericht gaan werken. Inmiddels is de Gelderse Sport Federatie voor meer dan 50 van de 70 Gelderse gemeenten actief in een advies- of uitvoeringstaak. Ook is de ontwikkeling van nieuwe producten, zoals BIOS - door de provincie zelf geïnitieerd -, maar ook CU (see you) en Sportbuurtwerk, meer ter hand genomen. Een en ander heeft geleid tot een stevige groei van zowel het personeelsbestand als de omzet. Gezien de kerntakendiscussie en de herijkingsoperatie van de gesubsidieerde instellingen ligt het momenteel niet voor de hand om de Gelderse Sport Federatie middels een evaluatie- of gebruikersonderzoek wederom te evalueren.

In het kader van de vraag- en klantgerichtheid heeft de Gelderse Sport Federatie in 2003 onder de afnemers van haar diensten zelf een klanttevredenheidsonderzoek gedaan. Het onderzoek had een hoge respons (66%). Enkele belangrijke resultaten uit het onderzoek zijn: het grootste gedeelte van de actieve klanten bestaat uit gemeenten; deze klanten hebben vaak een langdurige relatie met de Gelderse Sport Federatie; de ondersteuning Breedtesportimpuls en de Verenigingsondersteuning zijn de meest afgenomen diensten/producten van de Gelderse Sport Federatie; de Gelderse Sport Federatie wordt met name als deskundig en - in iets mindere mate - als klantgericht, ondersteunend en een actieve organisatie beoordeeld. Ongeveer tweederde van de klanten ziet geen directe aanleiding voor verbeterpunten in de dienstverlening van de Gelderse Sport Federatie; het overige eenderde deel van de klanten ziet vooral verbeterpunten op het vlak van communicatie en deskundigheid. Tot slot is driekwart van de klanten tevreden over het dienstenaanbod van de Gelderse Sport Federatie en is er bij de overige klanten met name behoefte aan informatie met betrekking tot sportaccommodaties.

Provinciaal sportbeleid in ontwikkeling

In de loop der jaren is bij de provincie als gevolg van maatschappelijke en beleidsmatige ontwikkelingen de visie op de sport geleidelijk aan verder ontwikkeld en verbreed. In de dagelijkse praktijk het sportbeleid door de provincie steeds meer benaderd vanuit een breder en thematisch perspectief dan het destijds in 1993 ~~eng~~ geformuleerde doelgroepenbeleid en is steeds meer uitgegaan van een integrale benadering. Ook is steeds meer het besef gegroeid dat sport een belangrijk onderdeel vormt van de sociale infrastructuur van de samenleving. Duidelijk is geworden dat het beoefenen van sport belangrijke waarden kan vervullen, zowel voor het individu, als voor de maatschappij en dat sport daarmee een bijdrage kan leveren aan het voorkomen of terugdringen van maatschappelijke problemen.

In lijn met de intenties van het collegeprogramma, zijn er in de afgelopen periode veel nieuwe ontwikkelingen op het terrein van de sport opgepakt en in gang gezet. Dit heeft er onder meer toe geleid dat ~~Stimulering van de breedtesportimpuls~~ als één van de dertien uit te werken deelprogramma's in de provinciale meerjarenvisie welzijn ~~Erbij houden, erbij halen~~ 2001 B 2004 is opgenomen. Verder gaven wij al aan dat Provinciale Staten in de afgelopen periode veel extra middelen

⁴ ~~Sportbeleid en sportondersteuning in Gelderland, Een gebruikersonderzoek en een toekomstverkenning~~, Instituut voor Toegepaste Sociale Wetenschappen, 1998

in de provinciale begroting hebben vrijgemaakt voor nieuwe projecten op het gebied van sport en bewegen. In de periode tot en met 2004 gaat het om in totaal € 1.291.000,- aan extra projectgeld (zie ook tabel 4).

Mede door deze extra impuls heeft een geleidelijke verbreding binnen het sportbeleid vorm gekregen naar ander thema's dan alleen sportstimulering gericht op specifieke achterstandsgroepen. Het gaat hierbij om de volgende nieuwe thema's en projecten die door ons in gang zijn gezet, dan wel mogelijk zijn gemaakt door een provinciale bijdrage:

- \$ thema 'sport en onderwijs': het succesvolle project 'Bewegen In Onderwijs en Sport' (BIOS) en het project 'De brede school in het voortgezet onderwijs' (Move your body);
- \$ thema 'sport en kunst en cultuur': het project 'Poeka Poeka';
- \$ thema 'breedtesport B topsport': het project 'Talent op school: een klas(se) apart' met de sporttalenten als brugfunctie tussen de breedte- en topsport;
- \$ thema 'sportaccommodaties': revitalisering van het Goffertpark (incl. het voetbalstadion) in Nijmegen, de business-unit van het voetbalstadion van De Graafschap in Doetinchem, het multifunctionele Gelredome in Arnhem, het congres- en sportleisure-centrum Triavium in Nijmegen en het Omnisportcentrum te Apeldoorn (door eenmalige financiële bijdragen uit het Fonds Majeure Projecten (MIP));
- \$ thema 'sport en speelruimte': het gezamenlijke project 'Spelen met ruimte voor jeugd en jongeren' van de provincies Overijssel en Gelderland;
- \$ thema 'stimulering lokaal sportbeleid': middels de landelijke Stimuleringsregeling breedtesport en een extra ondersteuningsimpuls door de Gelderse Sport Federatie (voortkomend uit meerjarenvisie welzijn) is dit thema in Gelderland stevig op de agenda gezet.

Nieuw collegeprogramma

In het medio 2003 opgestelde Collegewerkplan 2003 - 2007 geeft het college van Gedeputeerde Staten verdere invulling aan het Statenakkoord en wordt verder gegaan op de ingeslagen weg. In het Collegewerkplan is ten aanzien van de sport opgenomen dat er *leen nota 'Sport' dient te komen, waarin met name aandacht is voor: breedtesport, topsport, gehandicaptensport, sport VMBO, 'bewegen op school', participatie van minderheden en vrijwilligers*. De voorliggende nota Sport en Bewegen vormt hiervan de uitwerking.

2.3 Wat doen gemeenten?⁵

De kern van het sportaanbod op lokaal niveau wordt gevormd door de sportverenigingen. Gemeenten hebben een belangrijke, voorwaardenscheppende rol in de aanleg, alsmede in de verhuur van sportaccommodaties aan sportverenigingen tegen niet-marktconforme tarieven.

Binnen de sport wordt zo'n 90% van de publieke investeringen door de gemeenten gedaan, waarvan weer eens zo'n 90% nodig is voor de bouw, het onderhoud en het beheer van sportaccommodaties. In financiële zin is sportbeleid dus feitelijk gemeentelijk accommodatiebeleid.

Wat de accommodaties betreft heeft de bezinning op de gemeentelijke kemtaken van de jaren tachtig geleid tot een gedifferentieerd beeld bij de gemeenten. Gemeenten zijn op meerdere wijzen op zoek gegaan naar mogelijkheden om de kosten van het accommodatiebeleid te minimaliseren, gegeven de wens om het maatschappelijk rendement van die accommodaties te behouden of zelfs uit te breiden. Ruwweg zijn er drie organisatievormen te onderscheiden in het lokale aanbod van sportaccommodaties: gemeentelijke sportvoorzieningen, intern verzelfstandigde sportvoorzieningen (contractmanagement of gemeentelijke sportbedrijven) en geprivatiseerde en private voorzieningen.

Gemeenten zijn autonoom in de vormgeving van het sportbeleid, zowel wat betreft de organisatorische

⁵ uit: Rapportage Sport 2003, SCP, Den Haag 2003

als de inhoudelijke kant ervan. In grotere gemeenten bestaat het sportbeleid naast het accommodatiebeleid, veelal uit doelgroepenbeleid, sportstimuleringsprojecten, verenigingsondersteuning, vrijwilligersbeleid, sportbuurtwerk en dergelijke. De laatste jaren zien in toenemende mate met name grotere gemeenten een taak weggelegd op het gebied van topsportbeleid. De stimuleringsregeling Breedtesportimpuls die vanaf 1999 van kracht is, blijkt bij veel gemeenten te werken als een beleidsmatige impuls en nodigt uit tot een inhaalslag bij de ontwikkeling van sportbeleid. De Breedtesportimpuls, zo komt uit de evaluatie naar voren, leidt tot een versterking van het lokale sportaanbod, stimuleert de beleidsvorming bij gemeenten en geeft een impuls aan de samenwerking tussen sport en andere beleidsterreinen. Helaas is onder invloed van de bezuinigingen op de sportbegroting de BSI-regeling gewijzigd. De wijzigingen hebben met name betrekking op de indieningstermijn en de duur van de aanvragen. Het laatste jaar van aanvragen voor de gemeenten was 2007; thans dienen aanvragen voor 1 mei 2004 te zijn ingediend bij VWS. Ook heeft VWS het subsidiebeleid aangepast: de maximale projectperiode is verkort van 6 naar 4 jaar. Voor de provincies worden geen wijzigingen doorgevoerd, aangezien alle provincies reeds een meerjarenuitkering hebben aangevraagd. Reeds verleende uitkeringen blijven ongewijzigd.

2.4 Maatschappelijke trends en ontwikkelingen

In deze paragraaf komen de meest relevante maatschappelijke ontwikkelingen en trends aan de orde waarvan de verwachting is dat zij op het terrein van sport en bewegen een doorwerking zullen hebben naar de toekomst en dat ze relevant zijn voor het beleid.

Demografische ontwikkelingen

In de komende periode is er sprake van ontgroening, vergrijzing en verkleuring van de Nederlandse samenleving. Het aandeel jongeren in de Nederlandse bevolking neemt af, waarbij de sportparticipatie van deze groep zorgelijk blijft. Steeds meer signalen klinken door dat de Nederlandse jeugd te weinig beweegt en te dik wordt, met alle gezondheidskundige risico's van dien. Tegelijkertijd neemt het aandeel ouderen de komende jaren sterk toe, wat een uitbreiding van de vraag naar sportactiviteiten voor deze groep betekent. Het bestaande sportaanbod is vooralsnog niet toegerust om aan de wensen en mogelijkheden van jong en oud tegemoet te komen.

Het aandeel allochtonen in de bevolking neemt toe, vooral in de grotere steden. De vraag is of de sportparticipatie van allochtonen blijvend (te) laag blijft. Het aantal mensen met een beperking zal relatief stijgen, waarmee de vraag om specifieke voorzieningen voor deze groep sporters eveneens zal stijgen. Sportorganisaties zijn ook op dit punt nog niet voldoende geëquipeerd om hieraan tegemoet te komen.

Sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen

De individualiseringstendens van de laatste decennia heeft consequenties voor de georganiseerde sport en zet zich vermoedelijk nog door. De aandacht voor typische verenigingssporten zal de komende jaren verder onder druk komen te staan, daarentegen zal de animo voor individuele sporten verder toenemen. Mede hierdoor staan de sportverenigingen onder druk, aangezien zij moeite zullen houden met het >vinden en binden< van vrijwilligers. Verder hebben sportverenigingen te kampen met ledenverliezen, met een groeiend tekort aan (voldoende deskundig) kader en met financiële knelpunten. De roep om kwaliteit van voorzieningen, service en nazorg neemt toe, ook in de sport.

Een andere sociale tendens is de verandering van waarden en de trend van normvervaging. In de sport, op basis van verdraagzaamheid (tolerantie) en sportiviteit (fair play), is duidelijk zichtbaar hoe de waarden en normen in de samenleving zich ontwikkelen en veranderen. (Her)waardering en toepassing van waarden en normen bij sport en bewegen zal in toenemende mate in de aandacht komen.

De georganiseerde sport heeft over het algemeen moeite om zich aan te passen aan de veranderende vraag. Commerciële sportaanbieders doen dit beter. De commercie zal dan ook steeds meer sportaanbod voor haar rekening nemen; het aantal particuliere aanbieders op de markt voor sport en bewegen blijft groeien.

De verdergaande commercialisering van de sport, van sportverenigingen en van sportaccommodaties,

maakt sportdeelname voor bepaalde groepen onaantrekkelijk en soms te duur. Ook zullen de verschillen in sportdeelname tussen wijken groter worden: »achterstandswijken« kennen een lagere sportparticipatie dan »dure« wijken. Mensen met een lage sociaal-economische positie leven korter in goede gezondheid dan mensen met een hoge sociaal-economische positie. Dit komt, naast omstandigheden als werk, wonen en inkomen, door ongezonder gedrag (gemiddeld meer roken en minder bewegen).

Vermoedelijk zal er bij de toekomstige sportverenigingen meer differentiatie zijn: traditionele sportverenigingen naast grote »geprofessionaliseerde« verenigingen, omnisportverenigingen en combinatieverenigingen (sport- en gezelligheidsverenigingen).

Ruimtelijke ontwikkelingen (en accommodaties)

Verstedelijking en verdichting nemen steeds meer toe. Een tegenbeweging doet zich echter ook voor: aandacht voor kwaliteit en leefbaarheid van de woonomgeving. Niettemin wordt ruimte voor sport schaars en stijgt de grondprijs. Ruimte vergende sportvoorzieningen staan onder druk en zullen mogelijk moeten wijken naar stadsranden en het buitengebied. Ook de laagdrempelige sport- en speelvoorzieningen in de wijken staan onder druk: er is steeds minder mogelijkheid voor kinderen om buiten te spelen en sporten.

Anderzijds zullen steeds meer grote multifunctionele accommodaties worden gebouwd die tegemoet komen aan de steeds meer complexe en flexibele vraag naar activiteiten voor het gehele gezin (Leisure-centra). Ook zal er steeds meer aandacht zijn voor meervoudig gebruik van voorzieningen (bijvoorbeeld sport op meerdere verdiepingen of sport bovenop garages/flats) en recreatief medegebruik van voorzieningen (bijvoorbeeld het opvoeren van de bezettingsgraad van sportaccommodaties door gecombineerd gebruik).

Technologische innovaties beïnvloeden de sport steeds meer en andersom vormt de sport het domein om die innovaties verder te ontwikkelen. Dit komt duidelijk naar voren in de materialen. In zowel de breedtesport als de topsport zullen tal van nieuwe, lichtere, sterkere, aerodynamische materialen hun intrede doen die nieuwe uitdagingen en ervaringen tot gevolg hebben (bijvoorbeeld kunststofgrasvelden met een hogere bespelingsgraad die het ruimtebeslag van voetbalvelden en sportparken kan doen verminderen).

Ontwikkelingen op lokaal niveau

Sportbeleid concentreert zich bij (kleine en middelgrote) gemeenten nog vooral op het sportaccommodatiebeleid en niet of in veel mindere mate op het voeren van een actief sportstimulerings- of breedtesportbeleid. Onder invloed van de stimuleringsregeling Breedtesportimpuls is dit echter in positieve zin aan het verschuiven. De regietaak van de lokale overheid wordt steeds actiever ingevuld en integrale beleidsvoering en sportinclusief denken steeds belangrijker. Van clustering van maatschappelijke functies (waaronder sport) op wijkniveau zal binnen gemeenten steeds meer sprake zijn. De samenwerking tussen gemeenten en provincies zal intensiever worden en zich versterken om gemeenschappelijke doelen op het terrein van sport en bewegen te kunnen realiseren.

Topsport

Vooraf in de topsport komen processen als mondialisering, mediatisering en commercialisering tot uitdrukking. Olympische Spelen, WK-voetbal en de enorme media-aandacht voor sport bewijzen dit. Topsport heeft dan ook een grote betekenis voor de passieve recreatie en vooral als »kijk sport«. Het sponsoren van sportactiviteiten is sinds de jaren tachtig exponentieel gegroeid. Dit betreft niet alleen de grote evenementen, maar ook sponsoring op het kleinschalige verenigingsniveau. Hoewel de voordelen van sportsponsoring door de sportwereld onderkend worden, ziet men ook de schaduwzijde hiervan. De autonomie van de sport zou in het geding zijn en de kloof tussen top- en breedtesport zou te groot worden. De algemene verwachting is niettemin dat sportsponsoring de komende jaren verder zal groeien, hoewel deze groei afvlakt op het moment dat de economie in de problemen raakt. Ook heeft sport steeds meer concurrentie gekregen van andere sectoren, zoals culturele- (al langer) en ideële doelen. Nadeel van sportsponsoring is verder dat deze over het algemeen niet structureel is. Er is een tendens dat grote gemeenten zich meer actief bezighouden met een gericht topsportbeleid, om de stad te promoten (City-marketing) en het aanwezige talent te ondersteunen. Topsport is bovendien complementair aan breedtesport, waarvoor de primaire verantwoordelijkheid bij de

gemeenten ligt. Wat deze relatie betreft blijkt dat topsport niet zonder breedtesport kan, maar dat dit andersom minder het geval is. Breedtesporters ontleen, vooral als publiek, veel plezier aan de topsport, maar een groot deel van de sportbeoefenaars, vooral buiten verenigingsverband, zal in hun sportbeoefening nauwelijks een relatie met de topsport ervaren (xdoen leidt wel tot kijken, maar kijken niet automatisch tot doen=).

3 Belangrijke beleidsthema's

In het verlengde van de inventarisatie in het voorgaande hoofdstuk van algemene en specifieke ontwikkelingen, is vanuit het beleidsveld sport en bewegen een verbinding te leggen met andere beleidsvelden en -thema's. In dit hoofdstuk geven wij een overzicht van de beleidsthema's en aandachtsgebieden die uit deze ›kruisbestuiving‹ voortkomen. Het geeft daarmee ook een eerste indruk van de mogelijke breedte van een op de toekomst toegesneden provinciaal beleid voor sport en bewegen.

Een aantal van de thema's en aandachtsgebieden die in dit hoofdstuk aan de orde komen, is terug te vinden in het huidige sportstimuleringsbeleid van de provincie. Het betreft de thema's ›stimulering sportparticipatie‹ en ›ondersteuning vrijwilligers in de sport‹. Paragraaf 3.1 gaat hier nader op in. In paragraaf 3.2 komen beleidsthema's en aandachtsgebieden aan de orde die strikt gezien buiten het huidige provinciaal sportbeleid vallen, maar waaraan wij in de afgelopen periode in de dagelijkse praktijk al wel op enigerlei manier aandacht besteed hebben. Het betreft de thema's: ›sport en onderwijs‹, ›topsport in relatie tot de breedtesport‹, ›stimulering lokaal sportbeleid‹, ›sportinfrastructuur‹, ›speelruimte voor de jeugd‹, ›sportaccommodatiebeleid‹ en ›sportevenementen‹.

In paragraaf 3.2 komen verder ook nieuwe thema's en aandachtsgebieden aan de orde, waarmee wij in het huidige beleid tot op heden (nog) geen of nauwelijks bemoeienis hebben. De verwachting is niettemin dat deze thema's voor de toekomst voor het provinciaal beleid wel van belang kunnen worden. Het betreft thema's als: ›sport, bewegen en gezondheid‹, ›sport en recreatie‹, ›sport en bedrijf‹ en ›sport en milieu‹.

3.1 Nader ingezoomd: huidige beleidsthema's

Stimulering sportparticipatie

De kerntaak van ons provinciale sportbeleid vormt de sportstimulering van groepen die qua sportparticipatie achterblijven (ouderen, minderheden, jeugd, mensen met een beperking). Door de Gelderse Sport Federatie wordt jaarlijks hiervoor een ondersteuningsaanbod ontwikkeld, dat verantwoord wordt in hun productbegroting. Met betrekking tot het onderdeel sportstimulering specifieke groepen, is de vraag van belang of er voldoende aanleiding is om dit beleid in de toekomst te continueren, en zo ja, in welke mate dan?

Wat de *sportstimulering ouderen* betreft, is de verwachting voor de toekomst dat ouderen langer zullen blijven sporten en lichamelijk actief zullen zijn. Gecombineerd met de toenemende groei van het aantal ouderen, betekent dit dat een vergrijzende samenstelling van de groep sportdeelnemers verwacht mag worden, evenals een uitbreiding van de vraag naar sport- en bewegingsactiviteiten voor deze groep. De vraag naar activiteiten als sport voor ouderen en Meer Bewegen voor Ouderen (MBvO) zal dan ook toenemen.

De Gelderse Sport Federatie zet in 2004 ongeveer 12% van het door de provincie gesubsidieerde ondersteuningsaanbod in op sport en bewegen voor senioren. Relevante projecten zijn onder meer GALM (Groninger Actief Leven Model), SCALA (systematische bewegingsstimuleringsstrategie voor senioren met een chronische aandoening op basis van Galm), GALLOM (idem voor m.n. sedentaire allochtone senioren), sportkennismakingsactiviteiten en cursussen bewegen en gezondheid. De Gelderse Sport Federatie signaleert in dit verband overigens:

- \$ een groeiende gebrek aan gekwalificeerd kader voor het organiseren van een bewegingsaanbod voor senioren;
- \$ het ontbreken van voldoende gekwalificeerd kader om in te spelen op nieuwe doelgroepen, zoals chronisch zieken en allochtone ouderen;
- \$ een gebrek aan nieuwe en vernieuwende activiteiten, zoals projecten die zich richten op een combinatie van bewegen en gezondheidsvoorlichting.

Ook steeds meer gemeenten herkennen en erkennen deze problematiek. Recent heeft de Gelderse

Sport Federatie een project ontwikkeld (Kader op de kaart=), waarin een samenwerkingsverband van circa negen Gelderse gemeenten gezamenlijk een scholingsaanbod realiseert voor potentiële docenten, die sport- en beweegactiviteiten voor Gelderse senioren kunnen geven.

Met betrekking tot de *sportstimulering allochtonen*, is de verwachting dat het aantal allochtonen in de toekomst zal toenemen, zo wel als ook het aandeel allochtonen in de bevolking (vooral in grotere steden). Dit zal een drukkend effect hebben op de (georganiseerde) sportdeelname in de steden, vooral van vrouwen, en een verschuiving in de populariteit van verschillende sportvormen en sporttakken (met name een verwachte toename van voetbal, basketbal en vechtsporten, welke sporten een grote populariteit genieten bij allochtonen).

De Gelderse Sport Federatie zet in 2004 ongeveer 10% van het door de provincie gesubsidieerde ondersteuningsaanbod in op de sportstimulering van allochtonen. Relevante projecten zijn onder meer stimulering allochtone jeugdparticipatie en het mobiliseren van allochtonen en asielzoekers voor kaderfuncties. Omdat de Gelderse Sport Federatie vindt dat specifieke aandacht voor allochtonen zo veel mogelijk geïntegreerd moet worden binnen de sport, omdat sport gezien wordt als weg tot participatie, wordt ook binnen het andere ondersteuningsaanbod van de Gelderse Sport Federatie aan dit thema aandacht besteed.

Wat de *sportstimulering jeugd* betreft, blijkt dat de Nederlandse jeugd onvoldoende actief is op het gebied van sport en bewegen. Steeds minder jeugdigen, met name zo rond de 14 jaar, doen in georganiseerd verband aan sport. Ook het bewegingsonderwijs sluit onvoldoende aan bij de veranderende wensen van de jeugd. De vraag voor de toekomst is hoe de sport aantrekkelijker gemaakt kan worden voor de jeugd, die opgroeit met Internet, buitenlandse vakanties en talloze andere aantrekkelijke mogelijkheden om de vrije tijd te besteden. Hierbij speelt de afstemming op het jeugd- en onderwijsbeleid een belangrijke rol. Verder is vroegtijdige aandacht nodig voor jonge kinderen met een motorische achterstand, waaraan te weinig wordt gedaan om de problemen te verhelpen.

De Gelderse Sport Federatie zet in 2004 ongeveer eenderde van het door de provincie gesubsidieerde ondersteuningsaanbod in op de sportstimulering jeugd. Relevante projecten zijn onder meer cursussen jeugdsportcoördinatie, van spelen naar sporten, club extra, BIOS, en schoolschaatsen.

Voor *mensen met een beperking* ten slotte is een infrastructuur opgezet voor een divers en gevarieerd sportaanbod op regionaal niveau, waarbij jongeren en volwassenen met een handicap toegeleid worden naar een passend sport- en bewegingsaanbod. Niettemin zijn nog veel mensen met een beperking onvoldoende op de hoogte van de mogelijkheden om hier gebruik van te maken. De deelname van mensen met een beperking of chronisch zieken aan reguliere sportverenigingen vindt ook slechts beperkt plaats. Niet alleen onvoldoende informatie en communicatie, maar ook vervoersproblemen en toegankelijkheidsproblemen spelen daarbij een rol. Ook is er nog onvoldoende aanbod van specifieke bewegingsprogramma's voor mensen met een beperking en zijn sportverenigingen nog onvoldoende ingesteld op deelname van deze groep. Nog steeds is een extra impuls noodzakelijk om te bevorderen dat reguliere sportorganisaties meer aandacht besteden aan sport voor mensen met een beperking. Daarbij is het streven de gehandicaptensport zo veel mogelijk te integreren in het reguliere sportaanbod.

Voor kinderen met een motorische achterstand is >Club Extra< ontwikkeld, waarbij ook het streven is dat zij op termijn doorstromen naar het reguliere sportaanbod. Club Extra is met name gericht op de basisschoolleeftijd; nieuwe projecten zijn in ontwikkeling om ook bij kinderen in de leeftijd van twee tot en met vier jaar (peuterspeelzalen) zo vroeg mogelijk gesignaleerde motorische ontwikkelingsachterstanden terug te dringen.

Naar analogie van de sport voor mensen met een beperking, is de verwachting dat in de toekomst een sport- en bewegingsaanbod voor chronisch zieken zal kunnen worden ontwikkeld en geïmplementeerd (zie bijvoorbeeld de SCALA-methodiek). De provincies kunnen in dit proces een ondersteunende rol spelen.

De Gelderse Sport Federatie zet in 2004 ongeveer 5% van het door de provincie gesubsidieerde

ondersteuningsaanbod in op de sportstimulering aangepast sporten. Relevante projecten zijn onder meer klas op wielen, club extra, sportmix en zap-sportief.

Ondersteuning vrijwilligers in de sport

Naast sportparticipatie van specifieke groepen, richt het provinciaal sportbeleid zich in brede zin op de vrijwilligers in de sport. Bestuurders en andere vrijwilligers van sportverenigingen hebben over het algemeen te maken met diverse knelpunten die de lokale sport onder druk zetten. Naast de in de paragrafen 2.1 en 2.4 reeds gesignaleerde knelpunten, zijn dit verder nog: de afnemende betrokkenheid van individuele leden bij de vereniging, toegenomen concurrentie met andere sportaanbieders, weinig marktgericht instelling van verenigingen, beperkte dienstverlening van bonden aan eigen leden en de relatie met de gemeentelijke overheid.

Centraal staat in het thema Ondersteuning vrijwilligers in de sport dan ook behoud, vernieuwing en versterking van het lokale sportkader, zodanig dat zij om kunnen gaan met de veranderende eisen die aan de sportverenigingen gesteld worden. Zonder voldoende toegeruste sportverenigingen zal de wens tot versterking van de maatschappelijke betekenis van de sport in de toekomst niet tot zijn recht komen. Binnen dit thema willen wij ook een verbinding leggen met de tijdelijke Stimuleringsregeling Vrijwilligerswerk van de provincie. Middels de op 29 januari 2003 vastgestelde stimuleringsregeling willen wij een sterke impuls geven aan de vernieuwing en versterking van het vrijwilligerswerkbeleid bij de Gelderse gemeenten en de vrijwilligersinfrastructuur in Gelderland (zie verder ook onze provinciale voortgangsnotitie vrijwilligerswerkbeleid »Binden en Werven«).

3.2 Nieuwe (provinciale) beleidsthema's

In de afgelopen periode zijn er in het lopend provinciaal beleid voor sport en bewegen relaties gelegd met een aantal nieuwe thema's. Deze thema's komen in deze paragraaf aan de orde.

Sport en onderwijs

De schoolperiode is bij uitstek geschikt om de jeugd te stimuleren tot en te begeleiden bij (meer) sporten en bewegen. De school kan bij het stimuleren van sport en bewegen voor de jeugd een belangrijke rol spelen, bijvoorbeeld door goed bewegingsonderwijs en het organiseren van schoolsportactiviteiten. Kinderen moeten echter niet alleen op school goed bewegingsonderwijs krijgen, maar ook na school kunnen doorsporten. Het gaat daarbij ook om de samenhang op het lokale niveau tussen de school en de buurt en de sportvereniging, om zo kinderen aan het sporten te krijgen en een verantwoorde lichamelijke opvoeding tot stand te brengen. Centraal staat in dit thema het bevorderen van samenwerking tussen scholen, sportaanbieders en buurtinstellingen. Het thema heeft onder meer verbinding met het programma Buurt - onderwijs- sport van het Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB).

Relevante projecten waar de provincie bij betrokken is, zijn: »Bewegen In Onderwijs en Sport« (BIOS), dat zich richt op de basisschool; »De brede school in het voortgezet onderwijs« (Move your body) en »Talent op school; een klasse apart«, welke zich beide richten op het voortgezet onderwijs.

Topsport in relatie tot de breedtesport

Breedtesport en topsport zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Topsport kan een geweldig positieve uitstraling hebben op de breedtesport. Vanuit de breedtesport groeit jong talent door naar de topsport. De sporttalenten bevinden zich in het overgangsgebied tussen de breedtesport en de topsport. Dat talent moet echter wel ontdekt worden (»herkenning«) en de mogelijkheid krijgen om zich goed te ontwikkelen. Talentontwikkeling heeft niet alleen betrekking op het sporttechnische vlak, maar ook op aspecten als werk, onderwijs en de verzorging van lichaam en geest. Sporters moeten immers ook naast en na hun sportcarrière in staat zijn een bevredigend leven te leiden zowel fysiek als mentaal. Dit vraagt om begeleiding bij de ontwikkeling van jonge getalenteerde sporters.

Bij de talentontwikkeling gaat het om de vraag naar randvoorwaarden: welke sportklimaat creëert voor

sporttalenten de beste voorwaarden voor topsportsuccessen en hiermee samenhangende positieve maatschappelijke effecten. De primaire verantwoordelijkheid in dit proces ligt bij NOC*NSF en de sportbonden, met name ten aanzien van de talentherkenning en de sporttechnische ontwikkeling en begeleiding. Een mogelijke, indirecte, rol voor de provincie ligt op het vlak van de talentontwikkeling, dat wil zeggen het creëren van faciliteiten in de directe woon- en leefomgeving van de sporttalenten, met name het optimaliseren van huisvesting, onderwijs en (para)medische verzorging. Ook hier ligt weer een duidelijke verbinding tussen school en sport. Er moeten namelijk voldoende mogelijkheden zijn om topsport met leren te combineren.

Een project waarbij de provincie in dit verband reeds betrokken is, is het eerdergenoemde project >Talent op school; een klasse apart=. Hierin is een dekkend scholennetwerk voor talenten in Gelderland gerealiseerd dat ondersteunend is aan de Gelderse topsport(LOOT)school⁶ (het Gelders College te Arnhem). Dit netwerk bood in 2003 ondersteunende faciliteiten voor circa 400 Gelderse sporttalenten. Verder liggen er in dit randvoorwaardelijk kader mogelijkheden voor structurele subsidiëring van het Olympisch Steunpunt Gelderland. Het Olympisch Steunpunt Gelderland biedt ondersteuning aan Gelderse sporttalenten en topsporters, zij het dat het beschikbare budget beperkt is. De ondersteuning bestaat onder meer uit het bemiddelen en adviseren over onderwijs, sportmedische- en mentale begeleiding, voeding, werk, fiscale en juridische zaken, etc. Ook creëert het Olympisch Steunpunt Gelderland een regionale infrastructuur van voorzieningen en middelen in de directe (sport)omgeving van de sporter.

Stimulering lokaal sportbeleid

Door middel van de Stimuleringsregeling breedtesportimpuls (SBI) worden gemeenten en lokale organisaties gestimuleerd (vernieuwende) initiatieven te ontplooiën die bijdragen aan een duurzame verbetering van het lokale sportaanbod. Om dit te bevorderen kunnen gemeenten, landelijke sportorganisaties en provincies subsidieverzoeken indienen op basis van meerjarige projectplannen bij het ministerie van VWS.

Door Provinciale Staten zijn, op basis van een Quick Scan Breedtesportimpuls, vanaf 2000 extra middelen beschikbaar gesteld voor een kwaliteitsimpuls breedtesport in Gelderland. De Gelderse Sport Federatie ondersteunt de gemeenten bij de ontwikkeling en uitvoering van de breedtesportimpulsaanvragen. Doel is dat in 2004 van alle Gelderse gemeenten 80% een aanvraag heeft ingediend. De stimuleringsregeling heeft in Gelderland, mede dankzij snelle en adequate ondersteuning van de Gelderse Sport Federatie, de breedtesport een stevige impuls gegeven. Medio 2003 heeft circa 70% van de Gelderse gemeenten een aanvraag ingediend, hetgeen landelijk gezien een bovengemiddelde score is.

Het thema stimulering en ondersteuning breedtesport is als één van de onderdelen van de provinciale aanvraag voor de breedtesportimpuls meegenomen (projectaanvraag Breedtesportimpuls provincie Gelderland >Ondersteuningsimpuls voor de Gelderse breedtesport=). Zie hiervoor ook paragraaf 4.2.

Sportinfrastructuur

In de lijn van het landelijk project SPortINfrastructuur (SPIN) dient bezien te worden of, en zo ja, hoe een Gelders dekkend netwerk voor de ondersteuning van front offices (lokaal/regionaal) in relatie tot de backoffice opgezet kan worden. In Gelderland zijn inmiddels bij vier gemeenten lokale sportservicepunten gerealiseerd (Ede, Nijmegen, Borculo en Eibergen) en zijn er initiatieven bij de gemeenten Apeldoorn en Arnhem. Daarbij ligt het in de lijn der verwachting dat de provinciale sportraden zich ontwikkelen tot backoffices, dat wil zeggen tweede lijn ondersteuningsinstituten. Het SPIN-project streeft op deze manier naar een logische en transparante sportinfrastructuur, waarbij de provinciale sportraden een backoffice functie hebben voor vragen van het lokale niveau (via de frontoffice, de sportloketten), maar ook in de stimuleringslijn, voor uitvoering van provinciaal en landelijk

⁶ LOOT staat voor Landelijk Overleg Onderwijs en Topsport

beleid, een belangrijke rol spelen. Ondersteuning kan worden geboden (en wordt door de Gelderse Sport Federatie ook al geboden) aan Gelderse gemeenten bij het ontwikkelen en uitvoeren van plannen voor (regionale) sportservicepunten. Aandachtspunt daarbij is de positie van kleinere gemeenten in relatie tot de grotere (centrum)gemeenten. Aan het SPIN-project is door de provincie Gelderland tot op heden nog maar beperkte aandacht geschonken. Het thema sportinfrastructuur is als één van de onderdelen van de provinciale aanvraag voor de breedtesportimpuls meegenomen.

Verder is in Gelderland in de afgelopen jaren in het kader van het Gelders Stedelijk Ontwikkelingsbeleid een digitale informatievoorziening en dienstverlening aan sportaanbieders en sporters opgezet (virtueel sportloket: www.Gelderland-sportnet.nl). Het virtuele of elektronische sportloket speelt een belangrijke ondersteunende rol in de relatie »sportaanbieders en sporters - lokale sportservicepunten - backoffice«. Het streven is het virtuele sportloket de komende jaren verder uit te bouwen. De Gelderse Sport Federatie heeft hiervoor onder meer het project »Gelderland Sportloket Digitaal« ontwikkeld waarvoor in het kader van de provinciale subsidieregeling ICT een aanvraag is ingediend.

Speelruimte voor de jeugd

Speel- en beweegruijnte is essentieel voor de ontwikkeling van de jeugd. Beschikbaarheid, bereikbaarheid en inrichting van de bewegingsruimte (Agenda Nieuw Streekplan) zijn daarbij van cruciaal belang. Maar de wensen en de mogelijkheden liggen vaak ver uit elkaar; de ruimte voor speelplekken (met name »openbare« bewegingsruimte dicht bij de deur) is schaars en de beschikbare financiële middelen beperkt. Het gaat hier om het vergroten van de speel- en sportruimte voor jeugd en jongeren in kwalitatief en kwantitatief opzicht, dat wil zeggen om voldoende, geschikte en veilige speel- en bewegingsruimte. In dit verband heeft de SP een wetsvoorstel ingediend (Wet buitenspeelruimte), waarin onder meer geregeld wordt dat 3% van de openbare ruimte »gereserveerd« wordt voor spelen en dat gemeenten een speelruimteplan⁷ moeten opstellen die een periode van 10 jaar bestrijkt. De Raad van State heeft inmiddels over het wetsvoorstel advies uitgebracht en het voor verdere behandeling terugverwezen naar de vaste commissie voor Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer van de Tweede Kamer. Deze behandeling moet nog plaatsvinden.

Een relevant project waarbij de provincie reeds betrokken is, is het project »Spelen met ruimte voor jeugd en jongeren«, waarvoor het ministerie van VWS extra (pre-ICES-)middelen i 250,000,- beschikbaar gesteld heeft. In het kader van de provinciale begroting hebben Provinciale Staten ook extra budget beschikbaar gesteld voor het vervolg van het project.

Ook is de Gelderse Sport Federatie betrokken bij een project van Spectrum waarin de bestaande sport- en speelruimte in woonwijken meer open wordt gesteld voor de jeugd in de wijk. Het gaat hierbij om het project »Van schoolplein tot buurtspeelplaats«. Een schoolplein is een kostbare ruimtelijke voorziening die slechts beperkt wordt benut voor spel en sport. Het proces om tot openstelling van deze voorzieningen voor anderen dan de scholieren te komen, is moeizaam en veelal kansloos, omdat scholen en schoolbesturen huiverig zijn voor de mogelijke negatieve gevolgen (o.m vandalisme, overlast en aansprakelijkheid). Het project heeft als doel schoolbesturen er toe te bewegen meer verantwoordelijkheid te nemen bij het benutten van de beschikbare speelruimte op wijkniveau. Via een integrale aanpak en samenwerking moeten scholen veel meer dan nu het geval is een buurtfunctie gaan vervullen.

Sportaccommodatiebeleid

Sportvoorzieningen zijn een basisvoorwaarde voor sport en bewegen. Voor buitensporten gaat het dan om sportvelden met bijbehorende voorzieningen als kleedkamers en kantine, maar ook om fiets- en wandelpaden, golfbanen, speelveldjes, skatebanen en andere voorzieningen die vooral in

⁷ regelt de planning, aanleg en het behoud van buitenspeelruimte; voor elke sector bestemd voor woondoeleinden (< 10 ha) dient ten minste 3% van het totale oppervlak te worden bestemd als buitenspeelruimte

ongeorganiseerd verband gebruikt worden. Bij binnensporten gaat het om sporthallen/ zalen/ gymlokalen, zwembaden of andersoortige accommodaties.

Sportaccommodaties vallen onder gemeentelijke verantwoordelijkheid. Gemeenten zijn eigenaar van verreweg de meeste voorzieningen die voor sport en bewegen worden gebruikt. Vrijwel alle gemeenten in Nederland zien het realiseren en het onderhouden van sportvoorzieningen dan ook als de belangrijkste doelstellingen van hun lokale sportbeleid. Daarbij maken de huidige bezuinigingen het niet eenvoudig om de kwaliteit van de accommodaties op peil te houden.

Gemeentelijk sportaccommodatiebeleid heeft vele gezichten, zoals toegankelijkheid en aantrekkelijkheid voor alle bevolkingsgroepen, geschiktheid van accommodaties voor zowel breedte- als topsport, accommodaties als randvoorwaarde voor succesvolle (sport)evenementen of aanpassing van voorzieningen naar aanleiding van nieuwe ontwikkelingen (bijvoorbeeld kunstgrasvelden). Met de schaarste aan beschikbare ruimte is een goede planning van sportvoorzieningen essentieel. De verantwoordelijkheid die gemeenten hebben op het gebied van de ruimtelijke ordening (vaststellen van bestemmingsplannen) is daarbij van belang. Ook speelt in het kader van sportaccommodatiebeleid wetgeving op het gebied van milieu, arbo en veiligheid een belangrijke rol.

De provincie Gelderland voert sinds de jaren tachtig geen sportaccommodatiebeleid meer. Niettemin heeft de provincie, op verzoek om steun van een aantal grote gemeenten, incidentele bijdragen verleend uit het provinciale Fonds Majeure Projecten (MIP) ten behoeve van de realisering van multifunctionele accommodaties waarvan sport een onderdeel uitmaakt, zoals Gelredome, Goffert-park (incl. NEC-stadion), business-unit De Graafschap, Omnisportcentrum Apeldoorn. Het Fonds Majeure Projecten wordt in 2004 beëindigd.

Wij verwachten dat er in Gelderland in de toekomst nog meer initiatieven zullen komen waarbij een beroep zal worden gedaan op de provincie voor een financiële bijdrage. Dit mede gezien de recente instelling door het ministerie van VWS van het landelijk Fonds voor Topsportaccommodaties en Evenementen. Ook hebben de Gelderse wethouders sport in 2002 op een bijeenkomst van LC Oost⁸ in het Huis der Provincie aangegeven op het vlak van sportaccommodaties behoefte te hebben aan facilitering door de provincie, zowel in geld als wat betreft deskundigheidsondersteuning.

Om dergelijke initiatieven in de toekomst beter te kunnen beoordelen en coördineren, hebben wij behoefte aan een beleidskader voor sportaccommodaties. Dit beleidskader biedt ons de mogelijkheid om, naast aandacht voor de (regionale) spreiding van accommodaties, rekening te houden met de bereikbaarheid, de omvang en kwaliteit van de sportvoorziening, alsmede het gebruik hiervan door de breedtesport en de verwachte spin-off (economisch, maatschappelijk). Het ad-hoc achtige karakter waarmee initiatieven tot op heden door de provincie benaderd werden, kan daarmee worden vervangen door een uitgewerkte visie en een structureel beleidskader waaraan dergelijke initiatieven in het vervolg getoetst kunnen worden. Daarbij dient ook een verbinding gelegd te worden met het provinciaal ruimtelijk ordeningsbeleid en het hierbinnen beschikbare instrumentarium. Zo heeft bijvoorbeeld de provincie in samenwerking met Spectrum voor gemeentelijke beleidsmedewerkers een praktisch instrument ontwikkeld in de vorm van een sociale checklist, die aangeeft wat de input kan zijn die de sociale pijler kan leveren in de ontwikkeling van ruimtelijke, fysieke plannen. Dit vanuit het groeiende besef dat integraal beleid nodig is om een bijdrage te kunnen leveren aan een goede leefomgeving, sociale samenhang en het tegengaan van verloedering. De checklist is bedoeld om met name in bestemmingsplannen aan te kunnen geven waar en hoeveel terrein opgenomen dient te worden voor bepaalde activiteiten (bijvoorbeeld speelruimte voor kinderen) en voorzieningen (bijvoorbeeld sport- en recreatievoorzieningen) waarvan op grond van de huidige inzichten kan worden verwacht dat daaraan behoefte is of gaat ontstaan.

In verband met de ontwikkeling van een provinciaal beleidskader voor sportaccommodaties is Marktplan

⁸ LC Nederlands instituut voor lokale Sport & Recreatie

Adviesgroep begin 2003 door ons gevraagd een onderzoek (Quick Scan) naar de sportaccommodaties in Gelderland uit te voeren. In de Quick Scan worden bestaande sportaccommodaties in kaart gebracht en wordt inzicht gegeven in gemeentelijk accommodatiebeleid op het gebied van het realiseren van deze accommodaties. Daarbij zijn ook toekomstige behoeften en wensen van gemeenten en mogelijke knelpunten op dit terrein in beeld gebracht. De Quick Scan is medio 2003 gereed gekomen (Quickscan sportaccommodaties provincie Gelderland, Marktplan Adviesgroep). Een belangrijke conclusie uit het rapport is dat gemeenten grote behoefte hebben aan een meer pro-actieve en meedenkende rol van de provincie. Een duidelijke meerwaarde ligt volgens de onderzoekers vooral in het stimuleren van regionale afstemming en samenwerking tussen gemeenten, spreiding van accommodaties en de coördinatie en cofinanciering van bovenlokale ontwikkelingen. De resultaten en aanbevelingen van de Quick Scan worden door ons benut bij de verdere beleidsontwikkeling op dit onderdeel.

Sportevenementen

Het sportaccommodatiebeleid heeft ook een duidelijke link met een sportevenementenbeleid. Topsportevenementen kunnen een extra argument zijn om sportaccommodaties te bouwen of te verbeteren. Hoogwaardige sportaccommodaties maken het mede mogelijk om aansprekende sportevenementen voor Gelderland te verwerven. Sportevenementen (internationale, maar ook nationale en regionale) hebben wervingskracht voor de breedtesport in Gelderland, maar ook voor de passieve sportbeleving. De impact van grote sportevenementen is in sociaal, economisch en promotioneel vaak groot. Een topsportevenement zorgt voor promotie van de sport bij overheden, (potentiële) commerciële partners, etc. en zorgt voor een gevoel van gezamenlijkheid. Een topsportevenement zet de sport in de schijnwerpers en daarmee alles wat sport goed en mooi maakt: gezondheid, talentontplooiing, sportieve en eerlijke strijd en voorbeeldwerking voor de jeugd en achterstandsgroepen.

In Gelderland zijn grote aansprekende evenementen die recent hebben gespeeld bijvoorbeeld de Europese kampioenschappen voetbal in 2000 en de Davis Cup tennis begin 2003, maar ook het in 2002 door NOC*NSF georganiseerde World Sport for all congres op Papendal. Aansprekende sportevenementen kunnen het sportstimuleringsbeleid versterken door in de 'slip stream'-ervan de organisatie van breedtesportactiviteiten mogelijk te maken. Zo zijn tijdens de Davis Cup met medewerking van de Gelderse Sport Federatie in Gelderland diverse tennisclubs voor de jeugd georganiseerd. Voor 2005 staan in eigen land de wereldkampioenschappen voetbal voor de jeugd op de agenda. Doetinchem met het stadion van De Graafschap is als speelstad voor het WK aangewezen.

Nieuwe thema's waar de provincie nog niet of nauwelijks bij betrokken is:

Naast de in het voorgaande geschetste thema's waar de provincie inmiddels bij betrokken is, doen zich ook nieuwe thema's en aandachtsgebieden voor waarvan verwacht mag worden dat deze voor de toekomst voor het provinciaal beleid voor sport en bewegen van belang kunnen worden. Met deze thema's heeft de provincie nog nauwelijks bemoeienis gehad, dan wel actie op ondernomen. Het gaat om de volgende thema's:

Sport, bewegen en gezondheid

Sport en bewegen hebben in het algemeen een gunstig effect op de bevordering van de gezondheid en de preventie van ziekten. Vooral ouderen, mensen met een beperking en chronisch zieken, mensen met een lagere economische status en allochtonen boeken enorme gezondheidswinst door te gaan sporten. Specifiek voor de jeugd gaat het daarnaast ook om het aanleren van een actieve en gezonde leefstijl en het belang van een goede motorische ontwikkeling.

Ondanks een behoorlijke sportparticipatie, kenmerkt onze maatschappij zich echter door een toenemende bewegingsarmoede. Onder meer is hiervan het gevolg dat in Nederland meer dan 40% van de mensen overgewicht heeft en 10% een ernstig overgewicht. Verder is in de afgelopen 20 jaar overgewicht bij kinderen tussen 5 en 11 jaar sterk toegenomen: van 4 naar 10% en het aantal te dikke kinderen (obesitas) verachtvoudigd. De directe kosten als gevolg van ernstig overgewicht worden geschat op 0,5 miljard, terwijl de indirecte kosten zoals ziekteverzuim, uitkeringslasten etc. worden

geschat op i 2 miljard⁹. Beweging is dus van serieus belang, ook vanuit economisch perspectief.

In november 2003 is de landelijke campagne Flash! van start gegaan waarin het Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB) het voortouw heeft, op verzoek van het ministerie van VWS. Deze campagne zal lopen tot half 2006. Doel van de campagne is om mensen aan te zetten tot een meer actieve leefstijl. Gezondheidswinst is al te behalen als volwassenen een half uur per dag matig intensief bewegen, en dat gedurende minimaal 5 dagen per week. Dit wordt ook wel de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB) genoemd. Verrassend is dat veel mensen denken dat ze voldoende bewegen, maar 60% blijkt deze norm bij lange na niet te halen!

De nota »Sport, bewegen en gezondheid« van het ministerie van VWS (juni 2001), die handelt over de raakvlakken tussen deze thema's, geeft aan hoe (onvrijwillige) lichamelijke inactiviteit kan worden tegengegaan en onder welke randvoorwaarden verwacht kan worden dat meer mensen een actieve leefstijl aannemen (behalen van gezondheidswinst). Ook gaat de nota in op de bestrijding van de negatieve gevolgen van (te) intensieve vormen van bewegen (bestrijding gezondheidsrisico's: sport gerelateerde aandoeningen en -blessures, doping).

Gemeenten en GG&GD-en spelen een sleutelrol bij het realiseren op lokaal niveau van het beleid dat gericht is op de vergroting van de gezondheidswinst door sport en bewegen (Wet Collectieve Preventie Volksgezondheid). Dit onder meer door een expliciete taak op het gebied van preventie in het kader van de volksgezondheid, waarbij sport en bewegen kunnen worden ingezet. De bevordering van een actieve leefstijl en de bestrijding van inactiviteit zijn concrete doelstellingen in dit kader. De provincie kan hierbij een ondersteunende of sturende rol spelen en de intergemeentelijke samenwerking op dit punt stimuleren.

De Gelderse Sport Federatie heeft in dit verband in de Gelderse regio's bijeenkomsten voor gemeenten en welzijns- en zorginstellingen georganiseerd om regionaal te bekijken wat er verbeterd kan worden op het gebied van lokaal gezondheidsbeleid. Uit één van de bijeenkomsten bleek bijvoorbeeld dat bij gemeenten (GGD's) trendgegevens over sportdeelname van risicogroepen ontbraken en dat een regionale aanpak van het vervoersprobleem voor aangepast sporten gewenst was.

Tot slot is in het kader van dit thema van belang te vermelden de ontwikkeling van de nieuwe Wet maatschappelijke zorg (WMZ). In het perspectief van deze nieuwe wet is het ministerie van VWS bezig met de ontwikkeling van een ontkokerde brede regeling, waar bewegen, gezondheid en sport integraal onderdeel van uitmaken. De prioriteit ligt bij de lokale agenda waar het beleid »gelinkt« dient te worden aan andere thema's, zoals jeugdgezondheidszorg, jeugdbeleid, sociaal beleid en ouderen. Het accent ligt daarbij op de 56-wijken aanpak.

Sport en recreatie

Toerisme, sport en vrije tijd vertegenwoordigen zowel een aanzienlijke maatschappelijke als een economische waarde in het dagelijkse leven. Recreatie en sport vloeien vaak naadloos in elkaar over. De provincie heeft tezamen met gemeenten een inspanningsverplichting tot het instandhouden van openbare recreatievoorzieningen, met name het instandhouden van fiets-, wandel-, paardrij-, kano-, schaats-, skeeler- en vaarroutes. Een en ander wordt uitgevoerd in samenwerking met de regio's, het GOBT en het Gelders bureau voor Toerisme.

⁹ Raad voor de Volksgezondheid en Zorg, rapport »Gezondheid en gedrag«, december 2002

Momenteel speelt in dit verband de discussie over het gebruik van de ruimte, waarbij er vanuit gegaan wordt dat een integrale benadering vanuit het perspectief van de gebruiker noodzakelijk is. De relatie tussen sport en ruimte is onderwerp van onderzoek en van discussie¹⁰. Een van de centrale conclusies uit onderzoek is dat de grenzen tussen sport en andere recreatieve bewegingsvormen vervagen. Daaruit vloeit voort dat ook de fysieke grenzen tussen »sportruimte« en overige vormen van »bewegingsruimte« ter discussie staan¹¹.

Onder meervoudig gebruik van de ruimte valt ook een thema als »toegankelijkheid« van sportvoorzieningen en van agrarische en natuurgebieden voor recreatief medegebruik. Dat geldt met name voor routestructuren: nog al te vaak stuiten sportieve recreanten op barrières in de vorm van hekken. Aandacht voor de inrichting en beheer van gebieden is belangrijk, met name waar het gaat om (nieuwe) recreatiegebieden en verbindingen. Verdere doordenking van de relatie tussen sport en recreatie biedt voor beide beleidsterreinen kansen.

Zowel de provincie als de Gelderse Sport Federatie zijn in het verleden betrokken geweest bij pilotprojecten op dit vlak. Het ging hierbij allereerst om de realisatie van een loket ter ondersteuning van de belangenbehartiging van gebruikers van recreatieve -, toeristische- en sportvoorzieningen in de provincie Gelderland. Sinds 2000 liggen de activiteiten rond dit thema stil (»Ruimte voor Sport«, Route IV, Nijmegen, juni 1998).

Sporten en het bedrijf

Gezond werken in een gezond bedrijf. Werkgevers hebben graag sportieve en actieve mensen in dienst. Ook biedt sport het bedrijfsleven de mogelijkheid zich sportief te profileren, bijvoorbeeld door sportsponsoring. De voetbalB en schaatsB zijn hiervan bekende voorbeelden. Het bedrijfsleven kan financiële ondersteuning bieden voor topsportevenementen, talentontwikkeling en topsportorganisaties. Naast sponsoring kan het bedrijfsleven de sport ook helpen met kennis en kunde. De belangstelling van bedrijven om iets te doen aan maatschappelijke betrokkenheid (»maatschappelijk verantwoord ondernemen«) neemt nog steeds toe. Dat dit voor beide partners winst oplevert, is bekend. Er wordt vrijwilligerswerk verzet, de bedrijven brengen expertise binnen, doen aan teambuilding en verbeteren hun imago. De Initiatiefgroep Sport en Samenleving ziet bijvoorbeeld in dit kader sportverenigingen in overleg met lokale werkgevers sportprogramma's aanbieden voor werknemers. Bedrijven en overheidsdiensten zouden op hun beurt hiervoor hun kennis en kunde ter beschikking moeten stellen van de vereniging.

Sport en milieu

Ook de wereld van de sport heeft te maken met het streven naar duurzame ontwikkeling en beperking van milieuschade. Een deel van de ontwikkelingen zal gericht zijn op zaken als energie- en waterbesparing, beperking van afvalstromen, geluidsoverlast, et cetera. Ook zal er vanuit milieu-optiek worden gezocht naar ruimte besparende technieken, meervoudig grondgebruik, et cetera. Om het sport- en milieubeleid op het lokale niveau gestalte te geven, wil het Rijk de lokale overheden en de sportsector de komende jaren stimuleren. Activiteiten die in dit kader opgepakt worden zijn bijvoorbeeld het uitvoeren van experimenten op het gebied van duurzaam bouwen; het uitvoeren van onderzoek op het gebied van de ruimtelijke ordening en het terugdringen van de automobiliteit.

¹⁰ in opdracht van VWS heeft de KUB onderzoek gedaan naar de relatie tussen ruimte en sport. Resultaten uit het onderzoek »Bewegingsruimte, een verkenning van de relatie sport, recreatie en ruimtelijke ordening« waren de basis voor een nationaal debat op 6 april 2002 in Den Haag

¹¹ factsheet »Geef sport de ruimte om te bewegen!«, uitgave in het kader van het Nationaal Debat Sport en Ruimte

Ook is in 2000 het Convenant Energie en Milieu ingesteld. Het convenant heeft tot doel om de energie- en milieuzorg bij sportaccommodaties en recreatiebedrijven met zwembaden te verbeteren. Gemeenten en accommodaties verplichten zich middels het convenant om op deze manier diverse milieudoelstellingen voor 2010 te realiseren. In 2003 is de Gelderse Sport Federatie gestart met het benaderen van Gelderse gemeenten en Recron-leden met het doel deze te stimuleren om toe te treden. Uit ervaringen die de Gelderse Sport Federatie inmiddels heeft opgedaan, blijkt dat gemeenten nog maar nauwelijks op de hoogte zijn van het bestaan van het convenant en de milieu- en energievoordelen die het kan opleveren. Veel tijd en energie dient dan ook besteed te worden aan voorlichting en PR.

Binnen het thema sport en milieu valt ook het sportief-recreatieve gebruik van de buitenruimte. Verwacht wordt dat gemotoriseerde en/of andere milieu-onvriendelijke vormen van sportbeoefening steeds meer met beperkingen te maken zullen krijgen. Speciaal aandachtspunt is verder het (gemotoriseerde) sportief-recreatieve vervoer. Het verkeer van en naar sport- en recreatievoorzieningen maakt een belangrijk deel uit van de totale hoeveelheid verkeersverplaatsingen. In het verleden heeft de provincie Gelderland onderzoek laten verrichten naar de automobilititeit in de Gelderse sportwereld. De Gelderse Sport Federatie heeft op basis van de uitkomsten van het onderzoek een project uitgevoerd om de automobilititeit in Gelderland terug te dringen.

4 Een (voorzet voor een) nieuwe beleidskoers!

4.1 Het beleidskader van de nota

Het beleid voor sport en bewegen maakt integraal onderdeel uit van het provinciaal welzijnsbeleid. Het kader voor het beleid voor sport en bewegen wordt dan ook gevormd door de provinciale meerjarenvisie welzijn *›Erbij houden, erbij halen= en de daarin vastgelegde missie en uitgangspunten. De rode draad of missie in de meerjarenvisie welzijn is: ›de inwoners van Gelderland bij de samenleving betrokken houden en degenen die afhaken er weer bijhalen=*. De meerjarenvisie welzijn zal worden opgevolgd door het nog op te stellen Meerjaren Beleidskader Zorg en Welzijn 2005 - 2008. Daarnaast heeft het beleid voor sport en bewegen een sterke verbinding met de provinciale programma's *›Ontgroening en Vergrijzing=* (sport voor ouderen/Meer Bewegen Voor Ouderen) en *›Burger In de Samenleving=* (vrijwilligers in de sport) en het *›Beleidskader Jeugd=* (sportstimulering jeugd).

Het hoofddoel van het provinciaal welzijnsbeleid is de versterking van de sociale samenhang in de Gelderse samenleving. Uitgangspunten die wij voor het realiseren van dit doel hanteren zijn:

- \$ gebiedsgericht;
- \$ gemeenten als samenwerkingspartner;
- \$ integrale en interactieve werkwijze; en
- \$ het ondersteunen van lokaal sociaal beleid.

Deze uitgangspunten gelden ook voor het beleid voor sport en bewegen.

De specifieke rollen die wij als provincie op het terrein van welzijn willen vervullen, zijn:

- \$ bevorderen van intergemeentelijke samenwerking en regionale netwerkvorming;
- \$ stimulerende en ondersteunende rol als kleinere gemeenten geen structureel en samenhangend beleid kunnen voeren;
- \$ zorgen voor regionale samenhang in beleid (bijvoorbeeld goede spreiding van voorzieningen, afspraken rond doorverwijzing tussen instellingen en stimuleren gebruik van elkaars voorzieningen).

Beleidsdoelstelling sport en bewegen

Wij zijn van mening dat de doelstelling van het provinciaal beleid voor sport en bewegen voor de komende periode (vrijwel) onveranderd kan blijven. De doelstelling luidt:

›het provinciaal sportbeleid richt zich op het tot stand brengen van een zodanig ondersteuningsaanbod voor de sport dat participatie en kwaliteit van sport- en bewegingsactiviteiten op lokaal niveau in stand gehouden en/of verbeterd worden. Onder sport- en bewegingsactiviteiten wordt niet alleen deelname aan, maar ook betrokkenheid bij deze activiteiten begrepen.=

Indien we, met als uitgangspunt het beleidskader welzijn, de eerder beschreven trends en ontwikkelingen verbinden met de actuele beleidsthema's op het terrein van sport en bewegen, dan resulteert dit in een geselecteerd aantal thema's waar wij de komende jaren op het vlak van sport en bewegen op in willen zetten. Bij de selectie van deze voor de toekomst relevante thema's hebben wij gekozen voor een thematische aanpak in een beperkt aantal (vier) beleidsdomeinen. Die vier domeinen zijn: breedtesport, onderwijs, gezondheid en ruimtelijke ordening. De thema's, en de speerpunten binnen deze thema's, geven op hoofdlijnen aan wat de komende periode zou moeten gebeuren. Daarbij is voor elk speerpunt aangegeven wat de aanleiding en wat het hoofddoel is, alsmede welke verbinding het heeft met de meerjarenvisie welzijn en/of de provinciale programma's.

4.2 Thema-s: het thema Breedtesport

Speerpunt Sportparticipatie

Hoofddoel speerpunt:

Stimuleren en bieden van ondersteuning aan sport- en bewegingsactiviteiten voor specifieke groepen die in de sportparticipatie achterblijven.

Verbinding met meerjarenvisie/programma-s:

Het sportparticipatie programma sluit goed aan bij het programma 'burgers uit de zijlijn' van de provinciale meerjarenvisie welzijn 'Erbij houden, erbij halen'. In dit programma gaat het om niet of niet voldoende deelnemen van bepaalde groepen aan maatschappelijke ontwikkelingen en om het sociale isolement en de vereenzaming van sommige mensen. Verder is er een duidelijke verbinding met de programma's 'Burger In de Samenleving'-en 'Ontgroening en Vergrijzing'-en het 'Beleidskader Jeugd'-

Toelichting:

De constatering is dat de sportparticipatie van jeugdigen, ouderen, allochtonen en mensen met een beperking achterblijft. Onder invloed van ontwikkelingen als ontgroening, vergrijzing en verkleuring zal deze situatie verder verslechteren. Daarmee blijft het verhogen van de sportdeelname een aandachtspunt, zeker bij eerdergenoemde groepen. Ondanks een meer themagerichte aanpak binnen het beleid voor sport en bewegen blijft het noodzakelijk op dit onderdeel een op doelgroepen gerichte aanpak te hanteren.

Het voorgaande vraagt om aanpassingen van het bestaande sportaanbod. De jeugd zal daarbij de belangrijkste inzet van een sportstimuleringsbeleid voor de komende jaren moeten blijven. Jongeren haken onder meer af omdat de organisatie en de sfeer rondom de traditionele sport hen niet aanstaat. Sporten vindt vaak plaats in een klimaat dat gedomineerd wordt door volwassenen. Jongeren moeten zelf een bijdrage kunnen leveren en een verantwoordelijke rol krijgen. Maar ook ouderen, allochtonen en mensen met een beperking hebben extra aandacht nodig.

Veel verenigingen zijn echter niet toegerust om deze groepen een geschikt aanbod te bieden. Ook vraagt dit om een cultuuromslag bij gemeenten, aangezien het gemeentelijk sportbeleid nog vooral gericht is op de 'hardware' (accommodatiebeleid) en nog minder op de organisatorische infrastructuur (de 'software'), zoals de problematiek bij verenigingen.

Met name is een extra impuls nodig om te bevorderen dat sportorganisaties meer aandacht besteden aan sport voor mensen met een beperking, waarbij het streven is de sport voor mensen met een beperking zo veel mogelijk te integreren in het reguliere sportaanbod. Specifieke knelpunten zijn het vervoer naar sportaccommodaties, de toegankelijkheid van de reguliere sportactiviteiten en de informatievoorziening (m.n. over aanbod aangepast sporten). Dit sluit aan bij het uitgangspunt van het 'Europees jaar van mensen met een beperking 2003'¹².

Ook dient de ontwikkeling van een sport en bewegingsaanbod voor chronisch zieken de komende periode aandacht te krijgen. Gedacht wordt in dit verband aan het opzetten van eenzelfde soort infrastructuur (divers en gevarieerd sportaanbod op regionaal niveau) als voor mensen met een beperking. Het Scala-project, een van het Galm (Groninger Actief Leven Model) afgeleide sportstimuleringsstrategie voor senioren met een chronische aandoening, biedt hiertoe eveneens mogelijkheden. De provincie kan in dit proces een ondersteunende rol spelen.

Voor wat betreft de ouderen, is recent op landelijk niveau de Taskforce Sport en Bewegen 50+@ ingesteld, waarin ook het InterProvinciaal Overleg (IPO) participeert. De Taskforce zal op strategisch

¹² onderliggende doelen van het jaar zijn 'bewustmaking van de samenleving', 'het bevorderen van kansen' en 'versterking van de samenwerking'. In Gelderland is daarbij als specifiek thema gekozen voor 'rijtijdsbesteding'.

niveau doelen en taken neerzetten voor innovatie, ontwikkeling en implementatie van sport en bewegen voor senioren. Knelpunten signaleren en het aandragen van oplossingen horen hier ook bij. Wij zullen de Taskforce nauwlettend volgen en de resultaten hiervan zo nodig bij ons beleid betrekken. Uit het voorgaande volgt dat extra aandacht van het ondersteunings- en stimuleringsbeleid van gemeenten en provincie voor dit speerpunt gewenst is, omdat anders de georganiseerde sport onvoldoende toegerust zal zijn om op de veranderingen in de bevolkingssamenstelling in te spelen.

Speerpunt Sport en Vrijwilligers

Hoofddoel speerpunt:

Het vergroten van het vrijwilligerspotentieel en het versterken van het vrijwilligersbestand binnen de sportinfrastructuur.

Verbinding met meerjarenvisie/programma's:

Het speerpunt Sport en Vrijwilligers sluit direct aan bij het deelprogramma » vernieuwing van het vrijwilligerswerk= dat als één van de dertien deelprogramma's in de meerjarenvisie welzijn »Erbij houden, erbij halen= is opgenomen. Daarnaast sluit het aan bij de tijdelijke Stimuleringsregeling Vrijwilligerswerk van de provincie, de notitie »Binden en Werven, provinciale voortgangsnotitie vrijwilligersbeleid= en het programma »Burger In de Samenleving=.

Toelichting:

Zonder voldoende toegeruste sportverenigingen zal de wens tot versterking van de maatschappelijke betekenis van de sport niet tot zijn recht komen. Het algemene beeld is dat de lokale sport te maken heeft met diverse knelpunten die een bedreiging vormen voor het voortbestaan. Onder meer zullen nieuwe methodieken ingezet moeten om vrijwilligers te vinden en binden (bijvoorbeeld Free Flex). Ook dient er aandacht te zijn voor (gedeeltelijke) professionalisering in de sport, dat wil zeggen de inzet van (gesubsidieerde) arbeidskrachten en professionals op managementniveau (ondersteuners/verenigingsmanagers). Verder dient de sport een antwoord te vinden op de snelle maatschappelijke ontwikkelingen en de hogere eisen die consument en samenleving stellen. Verbindingen zijn eveneens te leggen tussen het streven om te komen tot regionale steunpunten vrijwilligerswerk (Tijdelijke Stimuleringsregeling Vrijwilligerswerk) en regionale front-offices (onder meer Stimuleringsregeling Breedtesport).

Speerpunt Breedtesportimpuls voor gemeenten

Hoofddoel speerpunt:

Het stimuleren en ondersteunen van Gelderse gemeenten enerzijds bij het ontwikkelen en indienen van aanvragen breedtesportimpuls en anderzijds bij de uitvoering van de hieruit voortvloeiende lokale breedtesportprojecten.

Verbinding met meerjarenvisie/programma's:

De beleidsimpuls breedtesport sluit goed aan bij de provinciale meerjarenvisie welzijn, onder meer vanwege beleidsaccenten als »bevorderen van een integrale werkwijze= en »benaderen van gemeenten als samenwerkingspartner=. Voorts is het deelprogramma »stimulering breedtesportimpuls= is als één van de dertien deelprogramma's in de meerjarenvisie »Erbij houden, erbij halen= opgenomen.

Toelichting:

Het primaat van het sportbeleid ligt bij de lokale overheid; de provincie wil vanuit een initiërende en stimulerende rol zich inzetten voor het sportbeleid in de Gelderse gemeenten. Gezien de mogelijkheden die er liggen op het terrein van regionale samenwerking, de positie van de kleinere gemeenten, de ontwikkeling van het platteland en de samenhang met het recreatie- en jeugdbeleid zijn er duidelijk kansen om de provinciale betrokkenheid bij de breedtesport verder uit te breiden. De doelstelling van het deelprogramma »stimulering breedtesportimpuls= (Erbij houden, erbij halen) is dat in 2004 minimaal 80% van de gemeenten een aanvraag heeft ingediend. Voorjaar 2003 zal naar verwachting 70% van de gemeenten een aanvraag ingediend hebben. Vooral projecten gericht op de jeugd blijken in de aanvragen hoog te scoren. Kleine(re) gemeenten blijven echter achter bij het

indienen van aanvragen, wat om extra aandacht vraagt. Bij minimaal 80% van de aanvragende gemeenten zal de Gelders Sport Federatie in de komende jaren ondersteuning bieden bij de uitvoering van de hieruit voortvloeiende lokale, meerjarige projecten. De regeling loopt tot 2013.

Voor de provincie en de Gelderse Sport Federatie ligt er de komende jaren nadrukkelijk een taak om zich extra in te (blijven) zetten op de ondersteuning en stimulering van gemeenten bij breedtesportimpulstrajecten. Dit zowel ten behoeve van de aanvraag en uitvoering van de projecten, als bij de afstemming en coördinatie van trajecten in een samenwerkingsverband tussen gemeenten. Provinciale Staten hebben hiervoor in het kader van de provinciale begroting overigens tot en met 2006 extra middelen beschikbaar gesteld (zie hiervoor hoofdstuk 5).

Speerpunt Op weg naar de top

Hoofddoel speerpunt:

Ondersteuning van Gelderse sporttalenten bij hun maatschappelijke en sportieve ontwikkeling.

Verbinding met meerjarenvisie/programma-s:

Het speerpunt sluit in algemene zin aan bij het thema jeugd en het programma ›Jongeren binnenboord‹ van de provinciale meerjarenvisie ›Erbij houden, erbij halen‹ en het ›Beleidskader Jeugd‹. Het biedt jongeren de gelegenheid om hun talenten optimaal te ontwikkelen.

Toelichting:

Om de relatie tussen topsport en breedtesport beter te kunnen benutten willen wij investeren in de talentontwikkeling¹³. Insteek is dan met name de maatschappelijke begeleiding van de sporttalenten: adequate faciliteiten in de directe woon- en leefomgeving van de sporttalenten, met name optimale huisvesting, onderwijs en (para)medische verzorging. De provincie kan op dit punt bijdragen in de structurele samenwerking tussen de Gelderse Sport Federatie en het Olympisch Steunpunt Gelderland die deze ondersteuning biedt, maar te kampen heeft met beperkte middelen. De inzet zou gericht moeten zijn op bemiddeling en advisering over onderwijs, sportmedische- en mentale begeleiding, voeding, huiswerk, werk en fiscale en juridische zaken.

Verder kan de provincie in samenwerking met het Olympisch Steunpunt Gelderland de ontwikkeling van topsportvriendelijke scholen, zoals de LOOT school en het daarbij behorende ondersteunende netwerk van scholen, verder stimuleren. Dit bijvoorbeeld door een vervolg op het project ›Talent op school; een klasse apart‹, uitbreiding misschien naar een tweede LOOT-school in Gelderland en uitbreiding van het aantal volgscholen van zeven naar tien.

Speerpunt Sportinfrastructuur Gelderland

Hoofddoel speerpunt:

Stimuleren van provinciebreed dekkend netwerk van lokale en/of regionale sportservicepunten (frontoffices) waarbij de Gelderse Sport Federatie als backoffice functioneert.

Verbinding met meerjarenvisie/programma-s:

Het speerpunt heeft niet zozeer inhoudelijke aansluiting, als wel aansluiting bij de rol van de provincie zoals uitgezet in de meerjarenvisie welzijn: onder meer het bevorderen van intergemeentelijke samenwerking en regionale netwerkvorming; zorgen voor regionale samenhang in beleid (bijvoorbeeld goede spreiding van voorzieningen).

Toelichting:

¹³ talentherkenning, vaak via talentherkenningsprogramma-s, gaat vooraf aan de talentontwikkeling en is primair de verantwoordelijkheid van de georganiseerde sport (sportbonden en -verenigingen, NOC*NSF)

In het kader van het SPIN-proces is een Masterplan voor de sportondersteuning opgesteld, waarin de gewenste organisatorische vernieuwingen in de sport worden beschreven. De één loketgedachte en vraaggerichte dienstverlening staan daarbij centraal. Het streven is te komen tot een landelijk dekkend netwerk van 120 tot 160 sportservicepunten op (boven)lokaal niveau. Een dekkend netwerk voor Gelderland houdt globaal in 10 tot 12 (lokale en/of regionale) sportservicepunten.

Bij deze lokale/regionale aanspreekpunten kan direct antwoord gegeven worden op vragen op het gebied van sport en bewegen. Weet men het antwoord niet, of is er meer behoefte aan structurele of specialistische ondersteuning, dan wordt doorverwezen naar de 'backoffices', de provinciale sportraden. Digitale informatievoorziening is hierbij een belangrijk aandachtspunt. Daarmee heeft de Gelderse Sport Federatie een belangrijke schakelfunctie in het SPIN-proces: als backoffice voor gemeenten, sportservicepunten (lokaal of regionaal), sportverenigingen, lokale sportraden en sportbonden, en als frontoffice in die gebieden die niet bediend worden door een lokaal of regionaal sportservicepunt.

Wij willen (samenwerkende) gemeenten stimuleren om de ontwikkeling van lokale sportondersteuning op te pakken. Tot 2008 zou jaarlijks met begeleiding van de Gelderse Sport Federatie minimaal één lokaal/regionaal sportservicepunt operationeel moeten worden. Op deze wijze levert Gelderland een bijdrage aan een heldere en transparante sportinfrastructuur in Nederland: landelijk NOC*NSF en NISB, provinciaal de Gelderse Sport Federatie en regionaal/lokaal de sportservicepunten. Van de Gelderse Sport Federatie vraagt dit het adequaat inrichten en aanpassen van de organisatie, op basis van de hoeveelheid en aard van vragen de vragen vanuit de sportservicepunten, gemeenten en/of sportbonden.

4.3 Het thema Onderwijs

Speerpunt Onderwijs in relatie tot Buurt en Sport

Hoofddoel speerpunt:

Versterken en verbeteren van samenwerking tussen onderwijs, sport en buurt.

Verbinding met meerjarenvisie/programma's:

Het speerpunt sluit direct aan bij het deelprogramma 'Brede scholen' van de meerjarenvisie welzijn en bij het 'Beleidskader Jeugd'. In dit speerpunt wordt het belang van de combinatie van onderwijs met andere voorzieningen, zoals de sport, benadrukt. Bovendien wordt ingezet op de versterking van de plaats van de school in de wijk/buurt, waarbij brede scholen in het primaire onderwijs vooral een wijkgerichte voorziening moeten zijn met een dito netwerk en brede scholen in het middelbaar onderwijs meer gericht moeten zijn op zinvolle vrijetijdsbesteding na schooltijd (onder meer door vergroting van de sportparticipatie).

Toelichting:

De schoolperiode (basisschool, voortgezet onderwijs of middelbaar beroepsonderwijs) is de beste gelegenheid om de jeugd te stimuleren tot en te begeleiden bij (meer) sporten en bewegen. Dit mede vanuit het oogpunt van het op jonge leeftijd aanleren van een actieve leefstijl, immers: jong geleerd, oud gedaan (zie ook het speerpunt Door sport en bewegen gezond). De school speelt hierbij een belangrijke rol, maar ook de sport en de wijk of buurt. Inzet moet hierbij zijn de versterking van de samenhang tussen het onderwijs (school), de buurt (sportbuurtwerk) en de sport (georganiseerd en ongeorganiseerd).

De jeugdsportstimulering via het onderwijs kan grofweg op drie manieren verlopen: activiteiten binnen het onderwijsprogramma (bijvoorbeeld het verhogen van de kwaliteit van de lessen bewegingsonderwijs), naschoolse activiteiten (het benutten van de tijd na school om jongeren aan het bewegen te krijgen) en samenwerkingsprojecten (waarbij de school samenwerkt met de sport(aanbieders) en/of de gemeente bij initiatieven voor sportstimulering).

De provinciale projecten Bewegen In Onderwijs en Sport (BIOS) en Move Your Body hebben al deze facetten in zich.

4.4 Het thema Gezondheid

Speerpunt Door sport en bewegen gezond

Hoofddoel speerpunt:

Ondersteunen van gemeenten bij het realiseren van integraal gemeentelijk beleid op het terrein van sport, bewegen en gezondheid, dat wil zeggen het tegengaan van lichamelijke inactiviteit en het stimuleren van een actieve leefstijl van mensen.

Verbinding met meerjarenvisie/programma's:

Inzet op dit speerpunt komt voort uit het collegeprogramma, waarin aangegeven is dat een *»samenhangend sportbeleid wordt gevoerd, waarin sport, bewegingsonderwijs, welzijn en volksgezondheid nauw op elkaar aansluiten*. Indirect is er een verbinding met het deelprogramma *»vermaatschappelijking van de zorg=van de meerjarenvisie welzijn »Erbij houden, erbij halen*, gelet op het preventieve karakter dat voldoende sporten en bewegen heeft voor de gezondheid van Gelderse burgers.

Toelichting:

Sport en bewegen hebben algemeen een gunstig effect op de bevordering van de gezondheid en de preventie van ziekten. Met sport en bewegen verleng je de gezonde levensverwachting, kun je vermijdbare sterfte voorkomen, nivelleer je de gezondheidsverschillen tussen bevolkingsgroepen en verhoog je de kwaliteit van leven vooral bij chronisch zieken en mensen met een beperking.

De nota *»Sport, bewegen en gezondheid=* (VWS juni 2001) geeft een nieuwe impuls aan de mogelijkheden die sport in maatschappelijk opzicht kan bieden om gezondheid te bevorderen. Daarbij dient specifieke aandacht besteed te worden aan gezondheidsvoorlichting, met name wat betreft het tegengaan van extreem en ongewenst sport- en bewegingsgedrag (voorkomen van blessures, dopinggebruik, et cetera).

Met diverse partners binnen en buiten de sport- en beweegsector kan worden ingezet op een gezonde en actieve leefstijl voor diverse doelgroepen. Daarbij is het van belang dat sport en bewegen integraal onderdeel gaan uitmaken van het lokale en regionale gezondheidsbeleid. In het kader van de Wet Collectieve Preventie Volksgezondheid (WCPV) zijn de gemeenten daar samen met de GG&GD-en voor verantwoordelijk. Een rol daarbij speelt het Nationaal Contract Openbare Gezondheidszorg, waarbij 75% van de gemeenten een gezondheidsbeleid moet hebben geformuleerd in 2003. Realiseren van intersectorale samenwerking, zowel lokaal, regionaal als provinciaal, rond het thema *»sport, bewegen en gezondheid=* is een belangrijk uitgangspunt.

De provincie kan op het gebied van advisering, coördinatie en informatie een belangrijke rol spelen om sport, bewegen en gezondheid met elkaar te verbinden en daarmee implementatie van de nota *»Sport, bewegen en gezondheid=* van VWS te bevorderen. Specifieke aandacht, naast bijzondere aandacht voor het bewegen van oudere mensen, met en zonder chronische aandoening (bijvoorbeeld GALM en in de slip-stream SCALA), zou daarbij uit moeten gaan naar de jeugd. Voor een actieve leefstijl geldt immers: jong geleerd, oud gedaan. Daarnaast zijn de meeste aandoeningen die door lichaamsbeweging gunstig beïnvloed kunnen worden, aandoeningen die zich al op jonge leeftijd ontwikkelen, maar die vooral pas op volwassen leeftijd leiden tot gezondheidsklachten (bijvoorbeeld hart- en vaatziekten en diabetes mellitus). Om jeugd en jongeren in beweging te brengen is op lokaal niveau de inzet en samenwerking van sportverenigingen, scholen, andere (commerciële) sportaanbieders en de gemeente/GGD nodig.

4.5 Het thema Sport en Ruimte

Speerpunt Sport en speelruimte voor de jeugd

Hoofddoel speerpunt:

Meer ruimte en mogelijkheden, activiteiten en deskundigheidsbevordering voor bewegen, spelen en

sporten creëren in de directe leefomgeving van de jeugd.

Verbinding met meerjarenvisie/programma-s:

Dit onderdeel heeft een directe verbinding met het deelprogramma 'spelende kinderen' van de meerjarenvisie welzijn 'Erbij houden, erbij halen'.

Toelichting:

Afstemming van ruimtelijke ordening en de spreiding van sportvoorzieningen geldt niet alleen bij de aanleg van grote sportcomplexen, maar ook bij kleinere voorzieningen zoals voetbalveldjes, basketbalpleintjes, etc. Gemeenten zijn als lokale overheid verantwoordelijk voor de inrichting van de lokale infrastructuur en het ruimtelijk orderingsbeleid. Dit biedt talloze indirecte sturingsmogelijkheden om de jeugd te stimuleren tot sporten en bewegen. Onder meer door: het vrijhouden van groene ruimtes en terreinen binnen de gemeente voor bewegingsactiviteiten voor de jeugd en het aantrekkelijk inrichten van pleintjes en speelveldjes met materialen die uitnodigen tot bewegen. Aandacht is benodigd voor de ontwikkeling van laagdrempelige en voor de jeugd goed toegankelijke sport- en speelruimte in wijken, buurten en kleine kernen, gekoppeld aan de ontwikkeling van het sportbuurtwerk om het gebruik van deze voorzieningen te stimuleren (bijvoorbeeld het project School Sterren Cup, waarin het straat- of pleintjesvoetbal wordt gepromoot).

In het kader van het vergroten van de sport- en speelruimte voor jeugd en jongeren zal de behandeling van het wetsvoorstel van de SP (Wet buitenspeelruimte), waarin onder meer geregeld wordt dat 3% van de openbare ruimte 'Agereserveerd' wordt voor spelen, nauwlettend gevolgd worden en zal hierbij zo nodig worden aangesloten. Ook de sociale checklist, die aangeeft wat de input kan zijn van de sociale pijler in de ontwikkeling van ruimtelijke, fysieke plannen, zal als instrument hierbij worden ingezet.

Speerpunt Sportaccommodaties goed gespreid en bereikbaar

Hoofddoel speerpunt:

Bijdragen aan de samenwerking ten behoeve van de realisatie¹⁴ van bijzondere (bovenlokale/regionale) sportaccommodaties in Gelderland.

Verbinding met meerjarenvisie/programma-s:

Het speerpunt heeft geen directe verbinding met de meerjarenvisie welzijn, maar komt onder meer voort uit de behoefte van de Gelderse gemeenten aan een ondersteunende en faciliterende rol door de provincie op dit gebied.

Toelichting:

Naast aandacht voor de versterking van de 'Asoftware' van de sport, is ook aandacht voor de 'Ahardware' van de sport, de sportaccommodaties, van groot belang. Het stichten en het in stand houden van sportaccommodaties geeft langdurige en positieve impulsen aan de sportparticipatie en sportontwikkeling. Maar een opeenhoping van accommodaties moet in goed overleg worden tegengegaan. Ook dient er aandacht te zijn voor differentiatie in regionaal verband. Daarbij moeten dure accommodaties verstandig worden verspreid over de provincie. Op deze manier draagt een optimaal situerings- en spreidingsbeleid van sportaccommodaties bij aan een beter sportklimaat in Gelderland. Samenwerking kan een oplossing zijn voor efficiënt gebruik van de ruimte, zeker voor grotere sportaccommodaties met een regionale, nationale of internationale functie, alsmede voor een brede benutting hiervan en een gezonde exploitatie.

Wij willen overleg en (regionale) afstemming tussen gemeenten (onderling) en sportbonden omtrent de planning van (bovenlokale) accommodaties initiëren en stimuleren. Daarnaast willen wij inzicht

¹⁴ de realisatie en exploitatie van sportaccommodaties is een gemeentelijke verantwoordelijkheid; de rol van de provincie ligt vooral op het vlak van stimuleren van regionale afstemming en samenwerking tussen gemeenten

verschaffen in de spreiding van en behoefte aan bovenlokale sportaccommodaties (wààr ze zijn, wat is de kwaliteit en hoe worden ze gebruikt; opsporen van mogelijke witte vlekken). Belangrijke aspecten die daarbij verder aan de orde kunnen komen, zijn de locatie van de voorziening, de bereikbaarheid, omvang en kwaliteit van de sportvoorziening, het gebruik hiervan door de breedtesport en de verwachte spin-off (economisch, maatschappelijk).

De aanbevelingen die Marktplan Adviesgroep heeft gedaan naar aanleiding van de Quick Scan zullen gebruikt worden voor de ontwikkeling van een provinciaal sportaccommodatiebeleid.

Het speerpunt >Sportaccommodaties goed gespreid en bereikbaar= heeft verder een duidelijke link met sportevenementenbeleid (zie ook paragraaf 3.2). Wij overwegen welke mogelijkheid we hebben om belangrijke sportevenementen (NK, EK, WK, Davis Cup, etc.) naar Gelderland te halen, zonder dat er grote bedragen in eenmalige evenementen gaan zitten. Aandachtspunten daarbij zijn de regie, de faciliteiten eromheen (bijvoorbeeld breedtesportactiviteiten), de publieksfunctie, het mobiliseren van het bedrijfsleven e.d. Dit streven past ook in het landelijk beleid om de topsport te bevorderen door goede accommodaties, goede begeleiding voor de topsporters(-talenten), maar ook belangrijke evenementen in Nederland te laten plaatsvinden.

4.6 Hoe verder?

In de fase volgend op de koersbepaling, dat wil zeggen de uitwerkingsfase, zullen wij de thema's van de nota Sport en Bewegen verder uitwerken en concretiseren in een uitvoeringsprogramma. In het uitvoeringsprogramma zullen wij de thema's uitwerken in algemene en concrete doelen, projecten, activiteiten en resultaten. Ook geven wij daarbij een indicatie van de benodigde middeleninzet om de thema's te kunnen realiseren. Als alle uitvoeringsprogramma's opgesteld en gereed zijn, zal worden bezien of met de huidige ter beschikking staande middelen een intensivering van het beleid voor sport en bewegen noodzakelijk en mogelijk is. Dit kan wellicht nog tot een bijstelling in het geselecteerd aantal prioritaire beleidsthema's leiden.

5 Instrumentarium

5.1 Structureel subsidie

Het beleid voor sport en bewegen maakt integraal onderdeel uit van het provinciaal welzijnsbeleid. Binnen het welzijnsprogramma is voor de ondersteuning van sport en bewegen een structureel budget opgenomen. De Gelderse Sport Federatie ontvangt als uitvoerder van het provinciaal beleid voor sport en bewegen voor 2004 een structureel subsidie van i 598.615,-. In onderstaande tabel is weergegeven op welke hoofdproducten de Gelderse Sport Federatie dit budget in 2004 »weezet«.

Tabel 3. Productbegroting 2004 Gelderse Sport Federatie op hoofdlijnen

Deelprogramma	Kosten i	Baten i		
		Prov. subsidie	Overige baten	
Vrijwilligers in de sport	190.229	15%	119.725	70.504
Sportstimulering allochtonen ¹⁵	19.320	2%	19.320	0
Stimulering breedtesportimpuls	360.933	32%	259.883	101.050
Sportstimulering jeugd	620.494	30%	246.330	374.164
Naschoolse sportactiviteiten	51.520	4%	32.200	19.320
Sport en bewegen voor senioren	153.290	12%	93.720	59.570
Sportstimulering aangepast sporten	78.219	5%	42.200	36.019
projecten buiten directe sfeer welzijnsprogramma	83.423		0	83.423
Olympisch Steunpunt Gelderland	18.676		0	18.676
Sport in bedrijf	214.161		0	214.161
Detacheringen sportbuurtwerkers/ consulenten	254.060		0	254.060
totaal	2.044.325	100%	813.378 ¹⁶	1.230.947

5.2 Projectsubsidies

Projecten gericht op vernieuwing en ontwikkeling kunnen worden ondersteund met projectsubsidies. In de vorm van stimulerings- en vernieuwingsbudgetten hebben wij een aantal mogelijkheden om vernieuwing en ontwikkeling op het terrein van sociaal beleid (welzijn, zorg) te stimuleren.

In januari 2004 is de nieuwe Subsidieregeling sociaal beleid Gelderland 2004 door Provinciale Staten vastgesteld. In deze nieuwe regeling zijn vier »oude« subsidierelingen op het gebied van welzijn en zorg samengevoegd tot één Subsidieregeling sociaal beleid 2004, waardoor de vier regelingen onderling beter op elkaar zijn afgestemd en er een betere afstemming met de Algemene wet bestuursrecht en de Algemene subsidieverordening Gelderland 1998 wordt bereikt.

¹⁵ integraal thema; ook binnen andere thema's v.h. ondersteuningsaanbod wordt aan dit thema aandacht geschonken (totale inzet komt daarmee op ca. 10%)

¹⁶ structureel budget 2004 i 598.615,- plus incidentele provinciale subsidies i 214.763,- (excl. loon- en prijscompensatie)

In de nieuwe regeling zijn de volgende vier subsidieregelingen op het gebied van welzijn en zorg opgenomen:

- \$ Subsidieregeling bevordering maatschappelijke participatie (paragraaf 2);
- \$ Subsidieregeling afstemming lokaal jeugdzorg - jeugdbeleid (paragraaf 3);
- \$ Subsidieregeling ontwikkeling en vernieuwing sociaal beleid (paragraaf 4);
- \$ Subsidieregeling projectsubsidies zorg (paragraaf 5).

Ook projecten op het terrein van sport en bewegen kunnen in aanmerking komen voor een subsidiebijdrage uit de nieuwe regeling. De subsidieregeling waarin de criteria voor subsidieverlening zijn opgenomen, is op te vragen bij de dienst REW/WZC (p.rink@prv.gelderland.nl of b.wunde-rink@prv.gelderland.nl).

5.3 Provinciale (meerjaren)begroting: extra middelen sport

In de afgelopen jaren hebben Provinciale Staten in het kader van de provinciale meerjarenbegroting voor diverse projecten op het vlak van sport en bewegen extra financiële middelen ter beschikking gesteld. Dit is voor de periode vanaf 1999 in onderstaande tabel weergegeven. Voor een nadere beschrijving van de projecten verwijzen wij naar bijlage A.

Tabel 4. Middelen voor sport en bewegen in het kader van de provinciale meerjarenbegroting

project	x 1.000 (in i)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Bewegen in Onderwijs en Sport (BIOS)	113	113						
Ondersteuning sportvrijwilligers bij financiële administratie (FINAD)	23	23	23	23				
Kwaliteitsimpuls breedtesport			68	68	68	68		
Matching rijkssubsidie stimuleringsregeling breedtesport					46	46	46	46
Pilotproject ASport in de brede (VMBO)-school®			91	91	45			
Continuering pilotproject ASpelen met ruimte voor jeugd en jongeren®					70	70		
Gelderse impuls 2004 Europees Jaar Opvoeding door Sport						150		
Totaal	136	136	182	182	229	334	46	46

BIJLAGE A Sportprojecten nieuw beleid provinciale begroting

\$ *Project Bewegen in Onderwijs en Sport (BIOS)*

Pilotproject waarin vakleerkrachten tijdelijk op basisscholen worden gedetacheerd om een kwaliteitsimpuls aan het bewegingsonderwijs te geven (door voorbeeldlessen, bijscholing onderwijzers, actualiseren leerplannen) en te zorgen voor betere afstemming tussen basisscholen en lokale sportverenigingen. Het pilotproject is inmiddels afgerond en de methodiek opgenomen in het reguliere productaanbod van de Gelderse Sport Federatie.

\$ *Ondersteuning sportvrijwilligers bij financiële administratie (FINAD)*

Binnen het project FINAD is door onvoldoende draagvlak bij de sportverenigingen de originele koers van het project verlegd naar een meer algemene ondersteuning van de amateursport in de vorm van ontwikkeling van een sport-net binnen het digitale GSO-informatiesysteem GelderNet. De informatievoorziening op Internet richtte zich op de Gelderse gemeenten en de Gelderse sport in de vorm van het Gelderland - Sportnet. >Gelderland Digitaal<, de portalsite voor de samenwerkende gemeenten in de provincie Gelderland waarvan >Gelderland - Sportnet< onderdeel uitmaakte, is in 2003 beëindigd. Middels het project >Gelderland Sportloket Digitaal<, waarvoor een aanvraag is ingediend in het kader van het provinciaal ICT-beleid, wil de Gelderse Sport Federatie een vervolg geven aan het digitaal Gelders sportinformatiesysteem.

\$ *Kwaliteitsimpuls breedtesport*

Middels de Stimuleringsregeling breedtesport zijn gemeenten en lokale organisaties gestimuleerd (vernieuwende) initiatieven te ontplooiën die bijdragen aan een duurzame verbetering van het lokale sportaanbod. De Gelderse Sport Federatie heeft op basis van een zevenstappenplan de gemeenten ondersteund bij de ontwikkeling en uitvoering van de breedtesportimpulsaanvraag. Eendoel, conform de in 2003 door het ministerie van VWS goedgekeurde provinciale breedtesportimpulsaanvraag, is dat in 2007 85% van alle Gelderse gemeenten (dat wil zeggen 61 van de 71 gemeenten) een aanvraag heeft ingediend. De tussenbalans is dat in het voorjaar van 2004 circa 80% van de gemeenten reeds een aanvraag heeft ingediend. De Stimuleringsregeling breedtesportimpuls wordt eind 2004 beëindigd; gemeenten kunnen dit jaar voor het laatst een aanvraag indienen (voor 1 mei 2004).

\$ *Pilotproject >Sport in de brede (VMBO)-school<*

Doel is om met name via het bewegingsonderwijs op school en via het na- en buitenschoolse aanbod een goed aanbod van sport- en beweegactiviteiten te ontwikkelen dat aansluit bij de behoeften van jongeren. De Gelderse Sport Federatie voert het project uit op vier verschillende scholen in Gelderland. De periode van één schooljaar bleek te kort om het project goed op gang te brengen en voldoende praktijkervaring op te doen met de gekozen aanpak en methodiek. De projectperiode is daarom verlengd tot en met het schoolseizoen 2003. Het project is inmiddels afgerond en wordt in afgeleide vorm door de Gelderse Sport Federatie voortgezet in het project CU! (See You!).

\$ *Continuering pilot >Spelen met ruimte voor jeugd en jongeren<*

Voor dit project is eind 2001 door VWS éénmalig i 249.580,- aan pre-ICES middelen beschikbaar gesteld waarmee vier deelprojecten (Tiel en Doetinchem (Gld.) en Zwolle en Hardenberg (Ov.) in het eerste jaar opgestart en ontwikkeld konden worden (m.n. creëren van speelvoorzieningen). Het project stimuleert kinderen te bewegen en te blijven bewegen door enerzijds het fysiek creëren van speelvoorzieningen ten behoeve van jeugd en jongeren en anderzijds vanuit de spel- en sportinvalshoek op een consistente wijze spel- en sportaanbod te creëren. De totale projectperiode bedraagt drie jaar.

\$ *Matching rijkssubsidie Stimuleringsregeling breedtesportimpuls*

De Stimuleringsregeling Breedtesportimpuls (SBI) is - naast voor gemeenten - sinds vorig jaar ook opengesteld voor aanvragen van provincies. Om het bereik en het duurzame effect van de regeling in Gelderland verder te verbeteren, is een extra impuls noodzakelijk voor de ondersteuning van de

Gelderse gemeenten. Voor het ondersteunen van de Gelderse gemeenten in het kader van de stimuleringsregeling breedtesport hebben Provinciale Staten al in 2000, naast het reguliere ondersteuningsbudget voor de Gelderse Sport Federatie, extra middelen binnen de provinciale meerjarenbegroting beschikbaar gesteld (voor de periode 2001 - 2004 jaarlijks _ 68.000,- extra beschikbaar).

Daarnaast is door Provinciale Staten vanaf 2003 als matchingsgeld voor de provinciale aanvraag breedtesportimpuls jaarlijks _ 46.000,- (structureel) beschikbaar gesteld. Het ministerie van VWS matcht= deze middelen. Daarmee kan voor de jaren 2003 en 2004 volledige uitvoering worden gegeven aan de in 2003 door VWS goedgekeurde provinciale breedtesportimpulsaanvraag: Ondersteuningsimpuls voor de Gelderse breedtesport. Voor dekking van het nog bestaande tekort voor de jaren 2005 en 2006 zal een beroep worden gedaan op Provinciale Staten bij de provinciale meerjarenbegroting 2005 - 2008.

\$ Gelderse impuls 2004 Europees Jaar van de Opvoeding door sport

2004 is het Europese Jaar van de Opvoeding door Sport. De Europese Unie wil daarmee de samenwerking tussen onderwijsinstellingen en sportorganisaties bevorderen (beoefening van sport heeft een belangrijke opvoedende waarde) en de aandacht vestigen op de mogelijkheden die het beoefenen van sport kan bieden voor de opvoeding van en onderwijs aan de jeugd. De Europese Commissie biedt organisaties en instellingen de mogelijkheid om projectvoorstellen in te dienen die aan dit jaar een zinvolle vulling kunnen geven. In Gelderland worden de unieke mogelijkheden die in 2004 ontstaan, benut door een impuls te geven aan het thema opvoeden door sport. Hiermee wil de provincie bevorderen dat Gelderse burgers beter doordrongen raken van het belang van dit thema. Dit doen we onder meer met de volgende activiteiten: een Gelderse Schoololympiade, het project >Dé ultieme uitdaging< (waarin probleemjongeren in groepsverband dé ultieme sportieve uitdaging aangaan wat een bijdrage levert aan het beter maatschappelijk functioneren van deze jongeren), het project Fair Play, Sportiviteit en Respect en een Best Practice Meeting. De Gelderse Sport Federatie draagt zorg voor de organisatie van de activiteiten en heeft hiervoor subsidie aangevraagd bij de Europese Unie. Ook zal de Gelderse Sport Federatie in 2004 in bestaande, reguliere projecten bijzondere aandacht besteden aan het thema opvoeden door sport.